

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА ЧИРПАН
ЗА ПЕРИОДА 2022 – 2028 ГОДИНА**

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. ПРИРОДО – ГЕОГРАФСКИ ФАКТОРИ

- 1.1. Географска характеристика, местоположение и териториални граници на община Чирпан
- 1.2. Административно – териториална характеристика
- 1.3. Релеф, поземлени и горски ресурси
- 1.4. Почви и полезни изкопаеми
- 1.5. Климат
- 1.6. Води и хидрографска мрежа

2. СОЦИАЛНО – ИКОНОМИЧЕСКИ ФАКТОРИ

- 2.1. Демографски показатели
- 2.2. Икономически показатели

3. АНАЛИЗ ПО КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

- 3.1. Атмосферен въздух
- 3.2. Води
 - 3.2.1. Водни ресурси
 - 3.2.2. Подземни води
 - 3.2.3. Повърхностни води
 - 3.2.4. Питейна вода и Канализация
- 3.3. Земи и почви
- 3.4. Защитени територии и биоразнообразие
 - 3.4.1. Защитени територии
 - 3.4.2. Защитени зони
 - 3.4.3. Лечебни растения
 - 3.4.4. Животински свят в близост до урбанизирани зони и инфраструктурните трасета
 - 3.4.5. Гори

3.4.6. Туристически потенциал и маршрути

4. АНАЛИЗ ПО ФАКТОРИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА

4.1. Отпадъци

4.1.1. Нормативна база и изисквания към общините

4.1.2. Анализ на състоянието на управлението на отпадъците, образувани на територията на община Чирпан. Основни изводи от анализите на състоянието на управление на отпадъците и препоръки за изпълнение

4.1.3. Специфични отпадъчни потоци

4.1.4. Стари замърсявания и нерегламентирани сметища

4.2. Шум

4.3. Радиационна обстановка. Йонизиращи лъчения. Нейонизиращи лъчения

5. УПРАВЛЕНСКИ ФАКТОРИ

5.1. Структура на управлението на дейности свързани с опазването на околната среда

5.2. Сътрудничество с други институции и организации, ангажирани с опазването на околната среда

II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT АНАЛИЗ)

III. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

IV. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

V. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

VI. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

VII. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ

VIII. НОРМАТИВНА И СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

СПИСЪК НА ЧЕСТО ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АИС	Автоматично измервателни станции
АВиК	Асоциацията по ВиК
БДЗБР	Басейнова дирекция Западно Беломорски район
БО	Битови отпадъци
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ГТ	Горски територии
ДГС	Държавно горско стопанство
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ДБ	Държавен бюджет
ДГФ	Държавен горски фонд
ЕО	Екологична оценка
ЕИП	Европейското икономическо пространство
ЕС	Европейски съюз
ЗП	Земеделски производител
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗВ	Закон за водите
ЗП	Закон за почвите
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси

ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗОП	Закон за обществени поръчки
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЗ	Защитена зона
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУГ	Излезли от употреба гуми
КАВ	Качество на атмосферния въздух
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МЗ	Министерство на здравеопазването
МВР	Министерство на вътрешните работи
МИГ	Местна инициативна група
МГГП	Министерство на горите и горската промишленост
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МРО	Масово разпространени отпадъци
МПС	Моторни превозни средства
НСИ	Национален статистически институт
НЕМ	Национална екологична мрежа
НПО	Неправителствена организация
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
НСОС	Национална стратегия по околна среда
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда

НФ	Национално финансиране
ОБ	Общински бюджет
ОП	Оперативна програма
ОПОС	Оперативна програма околна среда
ПСПВ	Пречиствателни станции за питейни води
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОПУО	Общинска програма за управление на отпадъците
ООП	Организация по оползотворяване
ОУП	Общ устройствен план
ПВУ	План за възстановяване и устойчивост
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУРБ	Плана за управление на речните басейни
ПО	Производствени отпадъци
ПРЗ	Препарати за растителна защита
ПООС	Програма за опазване на околната среда
ПРР	Програма за развитие на регионите
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПС	Прагова стойност
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПДК	Пределно-допустима концентрация
ПМ	Пункт за мониторинг

РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РДВ	Рамкова директива за водите
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РДО	Рамкова Директива за отпадъците
РДНО	Регионално депо за неопасни отпадъци
РОУКАВ	Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух
РОП	Разширена отговорност на производителя
РДГ	Регионална дирекция по горите
РБУ	Район за басейново управление
РСУО	Регионална система за управление на отпадъците
СДК	Средноденонощни концентрации
СО	Строителни отпадъци
ТБО	Твърди битови отпадъци
ТГС	Трансгранично сътрудничество
ФЕС	Фондове на Европейския съюз
ФМ	Финансовия механизъм
ФПЧ	Фини прахови частици
ЦБ	Централен бюджет

ВЪВЕДЕНИЕ

Общините в Република България имат правомощия, задължения и отговорности по прилагане на законодателството по опазване на околната среда. Програмата за опазване на околната среда (ПООС) на община Чирпан е изготвена на основание и в съответствие с изискванията на чл. 79, т. 1 от Закона за опазване на околната среда (Обн. ДВ. бр.91 от 25 септември 2002 г., изм. ДВ. бр.21 от 12 Март 2021г.) (ЗООС).

Програмата за опазване на околната среда на община Чирпан за периода 2022 – 2028 г. представя основните цели и задачи на Общината в областта на опазване на околната среда и е ключов инструмент за подобряване състоянието на околната среда, чрез който целенасочено са планирани и подробно разписани конкретните дейности, които Общината ще предприеме за посочения времеви диапазон.

Следвайки водещите принципи в политиките за устойчиво развитие, Програмата поставя рамки за дейностите в областта на опазване на околната среда като отчита влиянието на икономическите и социалните фактори. Предотвратяването на отрицателните изменения на екосистемите и нарушаването на техните функции вследствие на антропогенни въздействия е ключов фактор за постигане на устойчиво развитие, подобряване на качеството на живот и благосъстоянието на настоящото и бъдещите поколения и постигане на просперитет.

При разработването на ПООС са взети под внимание основните стратегически документи на Европейския съюз (ЕС) и Организацията на обединените нации (ООН), имащи отношение към устойчивата околна среда, най-новите политики на Европейската комисия (ЕК) в областта на околната среда и устойчивото развитие, както и рамковите директиви и съответните национални и регионални стратегически документи.

ПООС е съобразена с европейското и националното законодателство в областта на опазване на околната среда и съответните стратегически документи: План за интегрирано развитие на Община Чирпан 2021 – 2027 г. и др.

I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

Основната цел в този раздел е да се установи съществуващото състояние на всички компоненти на околната среда (природо-географски и социално-икономически фактори), след като се идентифицират причините за състоянието им и се определят бъдещите тенденции за развитие. Представените изводи и препоръки от направените подробни анализи на средата са в основата на формулирането на мерките за постигане на целите на ПООС.

1. Природо-географски фактори

1.1. Географска характеристика, местоположение и териториални граници на община Чирпан

Община Чирпан се намира в Южна България, разположена е в Горнотракийската низина, в югозападната част на Област Стара Загора. Град Чирпан е разположен в южното подножие на Чирпанските възвишения (651 м). Намира се на 39 км югозападно от Стара Загора и на около 50 км от Пловдив. Чирпан е трети по големина в областта след Стара Загора и Казанлък. Градът е административен център на община Чирпан и има богати културни традиции. Общината обхваща територия със средна надморска височина около 240 м и с площ от 522,87 km² заема 4-то място сред единадесетте общините на областта, което съставлява 10,14% от територията на област Стара Загора. Границите ѝ са:

- на запад и северозапад – община Братя Даскалови;
- на североизток и изток – община Стара Загора;
- на юг – община Димитровград, Област Хасково;
- на югозапад – община Първомай, Област Пловдив.

Разполага с жп гара на линията София - Бургас. Край града минават АМ Тракия, с която има изградена удобна връзка и изграждащият се Лот 1 на АМ Марица. Климатът в района е умерено-континентален със слабо изразено средиземноморско влияние.

1.2. Административно – териториална характеристика

Общината се състои от 20 населени места обособени около един градски център – гр. Чирпан. По – голяма част от населението живее в административния център. 19 от населените места са села: с. Винарово, с. Воловарово, с. Гита, с. Димитриево, с. Държава, с. Зетъово, с. Златна Ливала, с. Изворово, с. Малко Тръново, с. Могилово, с. Осларка, с. Рупките, с. Свобода, с. Спасово, с. Средно Градище, с. Стоян Заимово, с. Целина, с. Ценово и с. Яздач.

1.3. Релеф, поземлени и горски ресурси

Територията на община Чирпан се характеризира с хълмисто – равнинен релеф. На север и на юг от Чирпан се простира т.нар. Чирпански праг. Той представлява по-високо издигната суша, част от Горнотракийската низина, която разделя Пловдивското и Старозагорското поле. Чирпанският праг на юг е с надморска височина 180 м, а на север 250 м. Средната надморска височина е около 240 м. Административният център на Общината, град Чирпан, е разположен на приблизително 200 метра надморска височина, на хълмиста местност, образувана от южните склонове на Средна гора, покрай бреговете на р. Текирска. С хълмист релеф се характеризират и Чирпанските възвишения изпълващи средните части на Чирпанския край. Билото на възвишенията достига 600 - 650 метра. Северните склонове на Чирпанските възвишения са по-стръмни. Най-високият връх на възвишенията е връх Китката (652 м надморска височина). Преобладаващите земи на територията на община Чирпан са земеделските, които се стопанисват и използват активно за развитието на аграрния сектор в общината. Горските територии представляват незначителен дял като те са съсредоточени предимно в северната част на общината и нямат стопанско значение. Част от тях попадат на територии по НАТУРА 2000. Общо защитените територии заемат относително малък дял от цялата територията на общината. В рамките на Чирпан попада само една зона за защита по Директивата за птиците и четири по Директивата за местообитанията. Зоните са по поречието на р. Марица, както и в северната част на общината. С най-голямо значение за земеделието в общината са зърнено-житните култури

пшеница, ечемик, царевица. На големи площи за засети още слънчоглед, люцерна и лозови масиви и лавандула. Общината е известна в страната с лавандуловите си площи, като добивът е един от най-големите в България. Също така община Чирпан е с утвърдени позиции във винопроизводството и по - специално, леките бели и шампанизирани вина. В общината съществуват и масиви и от други маслодайни култури, включително роза, които се увеличават в последните години. От овощните видове се отглеждат череши, орехи, бадеми, круши, ябълки, кайсии. Силна черта на сектора в Чирпан е наличието на Институт по полски култури, в който се разработват иновации в селското стопанство, вкл. в него са създадени редица сортове пшеница, които се използват както в България, така и по света.

1.4. Почви и полезни изкопаеми

Почвите в общината са разнообразни, но преобладаващите са черноземни смолници с мощен хумусен хоризонт.

- Черноземните смолници се намират в южната част на общината и са най - подходящи за отглеждане на пшеница, ечемик, царевица, слънчоглед и памук.
- Канелено-горските почви са разположени на север от чернозем- смолниците. Подходящи са за лозя, лавандула, бадеми, маслодайни, лекарствени, зърнено-хлебни и зърнено-фуражни растения.
- Хумусно-карбонатните почви са разположени в отделни петна, предимно в северната част на Общината. Подходящи са за лозя, орехи, бадеми и някои зърнени култури.
- Алувиално и делувиално- ливадните почви са с най-нисък относителен дял и се намират по поречията на малките реки. Те са най-подходящи за отглеждане на зеленчуци, кореноплодни, фуражни и овощни видове.

В района на общината не са разкрити значителни залежи на полезни изкопаеми. Съществуват единични находища на нерудни полезни изкопаеми – гипс, декоративен камък и инертни материали по поречието на река Марица. Стопански интерес представляват находищата на бентонит между с. Златна Ливада и с. Целина, гипс - с. Гита, бяла пръст и червен декоративен камък край с. Изворово.

1.5. Климат

Климатът в района е умерено-континентален със слабо изразено средиземноморско влияние. Община Чирпан изцяло попада в климатичния район на Централна България, в преходно – континенталната подобласт. Планинските вериги от север - Стара планина и от юг - Родопи осигуряват стабилна защита от ветрове, а по течението на река Марица се чувства средиземноморско влияние - предимно в режима на валежите. Периодът с устойчиво задържане на температурата над 10°C започва в началото на април и завършва в края на ноември (около 212 дни). Средногодишната валежна сума (574 мм) е малко под средната за страната (650 мм).

1.6. Води и хидрографска мрежа

На територията на община Чирпан се намират малки притоци на р. Марица. Най-значимият от тях е р. Текирска, която преминава и през общинския център. Останалите реки, които преминават през територията на община Чирпан са – р. Омуровска, р. Стара Река и р. Мерицлерска. За напояване на земеделските земи са изградени множество микроязовири. В общината, в местността „Манчов дъб“ е наличен и каптаж на минерална вода, чиито свойства са подходящи за бутилиране.

2. Социално-икономически фактори

2.1. Демографски показатели

Основните показатели, които се представят в настоящата част и на база, на които се извършва анализ на демографското състояние на община Чирпан са: население (градско и селско население), раждаемост, смъртност, възрастова структура на населението и вътрешна миграция. Населението на община Чирпан за 2022 година е 17 730 души обхваща 20 населени места. По-големите села в общината към 2022 година са с. Зетъово (1 085 души), с. Свобода (1 121 души) и с. Гита (727 души).

Броят на населението за периода от 2015 г. до 2022 г. е представено в таблицата:

Населено място	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Община Чирпан	20 083	19 822	19 620	19 500	19 167	19 273	18 859	17 730
Град Чирпан	14 521	14 377	14 246	14 149	13 911	13 687	13 391	12 830
с. Винарово	219	213	198	187	180	307	274	192
с. Воловарово	-	-	-	-	-	-	-	-
с. Гита	750	731	723	730	747	727	701	541
с. Димитриево	130	122	122	137	124	130	118	118
с. Държава	122	116	114	103	104	102	97	70
с. Зетъово	1 151	1 126	1 118	1 099	1 080	1 085	1094	1089
с. Златна Ливада	49	48	50	49	41	37	49	56
с. Изворово	107	107	108	107	99	111	112	105
с. Малко Тръново	207	204	200	208	198	269	245	211
с. Могилово	141	135	134	131	125	171	164	124
с. Осларка	14	13	12	12	7	7	7	2
с. Рупките	316	304	302	293	294	311	294	253
с. Свобода	1 130	1 126	1 126	1 155	1 126	1 121	1 128	1 081
с. Спасово	459	451	433	432	423	437	425	411
с. Средно Градище	177	173	163	154	148	162	169	104
с. Стоян - Заимово	69	66	61	58	66	80	75	42
с. Целина	198	192	191	183	187	182	179	184
с. Ценово	156	156	149	150	138	138	125	117
с. Яздач	167	162	170	163	169	209	212	200

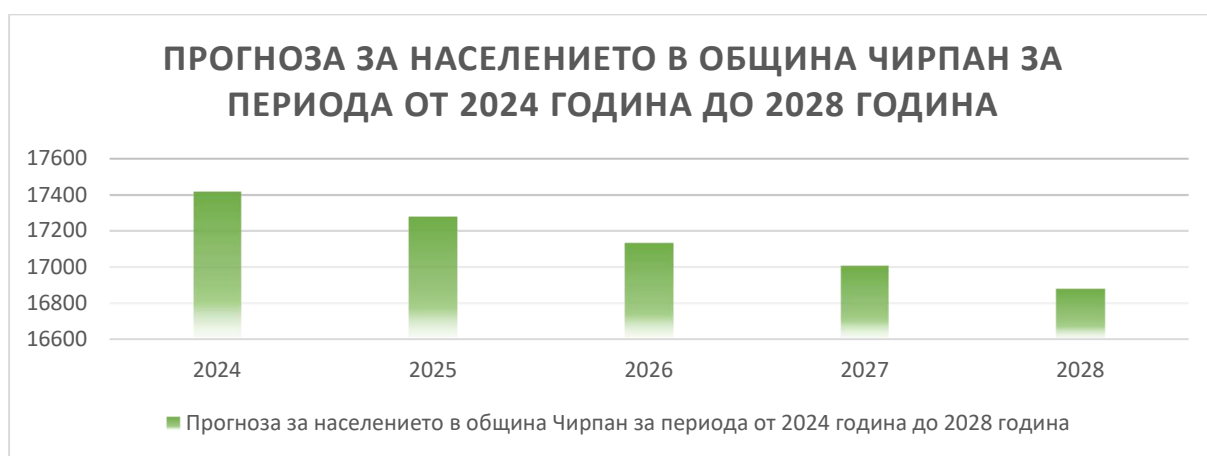
Източник: НСИ

Според статистическите данни на НСИ, броят на населението в община Чирпан към 2022 г. е 17 730 души, като градското население е 12 830 души, а в селата е 4 900

души. От 2015 година до 2022 година, населението на Общината е намаляло с 23.53 % или 2 353 души за 8 години. Общо за община Чирпан, може да се заключи, че темповете на намаляване на годишния брой на населението са относително равномерни. Към днешна дата, по-голяма част от жителите на Общината живеят в гр. Чирпан, което води до обезлюдяване на селата. Три от селата (с. Гита, с. Зетъво и с. Свобода) са с население над 500 души, а с. Воловарово е без жители. На база на тези данни, може да се състави прогнозна таблица за населението в община Чирпан за периода от 2022 г. – 2028 г.

Прогноза за населението в община Чирпан за периода от 2022 година до 2028 година				
2024	2025	2026	2027	2028
17 416	17 274	17 130	17 003	16 879

Източник: НСИ

Видно от графиката и съгласно прогнозите на НСИ, населението на община Чирпан в периода до 2028 година значително намалява. Процесът на намаление на населението е резултат на отрицателно естествено възпроизводство. Характеристиката на естественото движение на населението на община Чирпан за периода 2015 – 2022 г. показва, че раждаемостта не би могла да компенсира повишената смъртност на населението.

В таблицата е посочено естественото движение на населението за община Чирпан.

Година	Живородени (общ брой)	Умрели (общ брой)	Естествен прираст (общо)
2015	201	398	-197
2016	207	378	-171
2017	192	396	-204
2018	215	346	-131
2019	200	400	-200
2020	193	467	-274
2021	193	534	-341
2022	174	428	-254

Източник: НСИ

С всяка изминала година смъртността е по-висока от раждаемостта. В общината се наблюдават негативни демографски процеси, които се обуславят на общото застаряване на населението, спад на раждаемостта, отрицателен естествен прираст (за 2022 г., той достига до -254 души), миграция на млади хора към по-големи градове в страната или към други държави. Причините са комплексни, но най-голяма е тежестта на факторите: недостиг на работни места, ограничена възможност за реализация, ниско заплащане на труда. Отчетени са и миграционните движения, включващи, както заселване на лица от други общини, така и изселване на население извън общината. Тези процеси са важни и до голяма степен зависят от състоянието на местната икономика, условията на живот, от поведенчески и други мотивации за заселване и изселване. Данни за механичното движение на населението в периода 2015 г. – 2022 г. се съдържат в таблицата:

Механичен прираст на населението на община Чирпан						
Година	Заселени		Изселени		Механичен прираст	
	в градовете	в селата	в градовете	в селата	в градовете	в селата
2015	140	277	427	117	-287	160
2016	163	124	228	149	-65	-25
2017	222	172	261	131	-39	41
2018	186	161	233	103	-47	58
2019	159	213	303	202	-144	11
2020	164	609	241	152	-77	457
2021	157	227	254	203	-97	24
2022	133	158	206	112	-73	46

Източник: НСИ

Тенденцията е за отрицателен механичен прираст. Но за годините от 2017 г. до 2022 година, се отчитат положителни стойности на показателя. Отличителна характеристика на механичния прираст в общината Чирпан е, че всъщност той е положителен в селата (т.е. хората се заселват там) и отрицателен за общинския център. Може да се обобщи, че отрицателният прираст в общината се дължи най-вече на гр. Чирпан, защото заселилите се в селата не могат да балансират изселените от града. Данните показват и още една тенденция, която се оформя през последните години– хората да искат да живеят по-спокойно в малките населени места, необезпокоявани от градския шум.

Основната възрастова структура на населението на общината е с изменения в броя и дела на лицата и в трите групи възрасти (0-14 години, 15-64 години и 65+ години) в посока на застаряване и е представена в таблицата:

Община Чирпан	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0-14г. общо мъже/жени	3 073	3 092	3 145	3 097	3 099	3 088	2 843
14-65г. общо мъже/жени	11 523	11 393	11 263	11 116	11 168	10 925	10 088
65+ общо мъже/жени	5 226	5 135	5 092	4 954	5 006	4 846	4 799

Източник: НСИ

Силно тревожен е фактът, че населението в активните възрасти (от 20 до 39 г.), които евентуално продължават висшето си образование, включват се в пазара на труда и създават семейства, бележи значителен спад. От общия брой на населението на община Чирпан към 2022 г. - 17 730 души, разпределението по основни възрастови групи е, както следва:

- 2 843 души са във възрастовата група от 0 до 14 години, което съставлява 16 % от общия брой на населението;
- 10 088 души са във възрастовата група от 14 до 65 години, което съставлява 57 % от общия брой на населението;
- 4 799 души са във възрастовата група от 65+ години, което съставлява 27 % от общия брой на населението.

Към настоящия момент е трудно да се изследва с точно каква е етническата структура на населението. Според данни към 2011 г., голяма част от населението - 85,6% са посочили, че принадлежа на българската етническа група. Вторият по численост етнос е ромският – 9,2%. Голяма част от ромското население е концентрирано в селата - Свобода, Яздач и Зетъово, както и в общинския център – гр. Чирпан. Хората, които са се самоопределили като турци, са 4,1%, което ги прави третата по численост етническа група в общината.

Като извод за приносът на общината Чирпан към социално-икономическото развитие на областта не е голям. Чирпан трудно би могъл и да бъде балансир на Стара Загора. Въпреки това общината има значение за съседните общини, най-вече с добре развитото си здравеопазване. Ролята на общината би могла да се определи като културно-познавателна – с живота на Яворов, традициите във винопроизводството, археологическото наследство.

2.2. Икономически показатели

Негативните демографски процеси оказват пряко влияние върху трудовия пазар в община Чирпан, защото намалява броя на хората в трудоспособна възраст. През 2020 г. те са 10 415 души, с което се регистрира спад от 342 човека спрямо 2015 г. Положителна черта е, че населението в под трудоспособна възраст се задържа на сравнително стабилно ниво и броят остава почти непроменен през периода 2015-2020 година. Данните за община Чирпан и съответно за град Чирпан са отразени в таблиците:

Данни за община Чирпан								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Общо мъже/жени	Общо мъже/жени	Общо мъже/жени	Общо мъже/жени	Общо мъже/жени	Общо мъже/жени	Общо мъже/жени	Общо мъже/жени
Под трудоспос обна възраст	3 299	3 265	3 296	3 356	3 340	3 297	3 280	3 050
В трудоспос обна възраст	10 757	10 644	10 511	10 436	10 255	10 415	10 245	9 433
Над трудоспос обна възраст	6 027	5 913	5 813	5 708	5 572	5 561	5 334	5 247

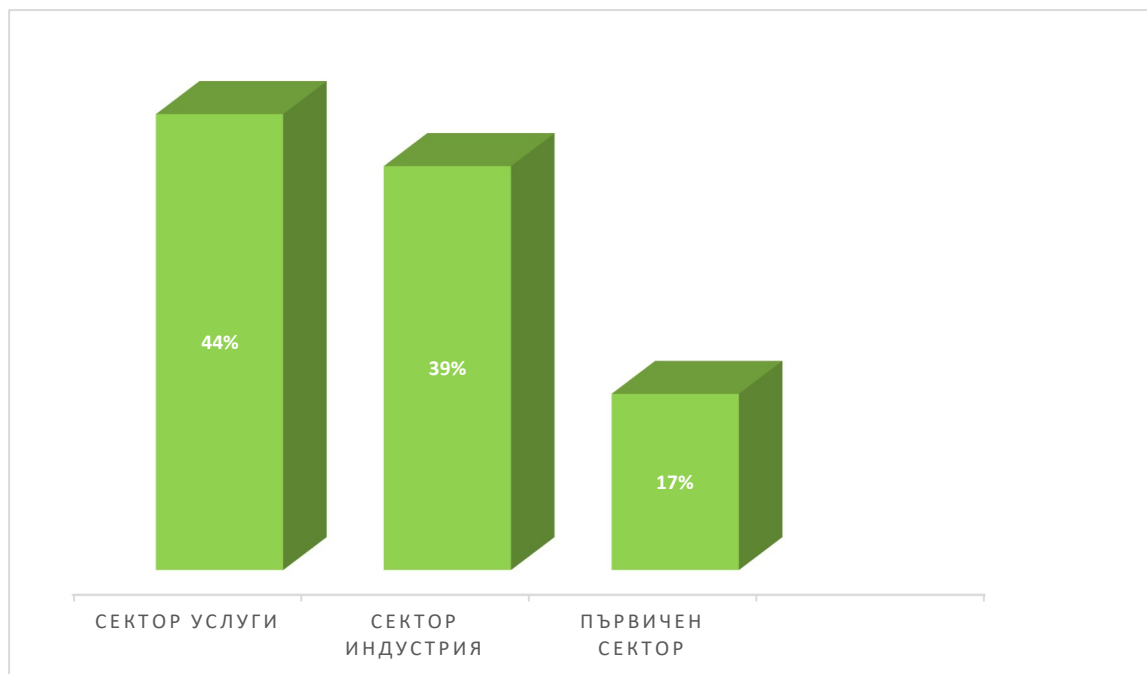
Източник: НСИ

Разпределението на населението под, в и над трудоспособна възраст в град Чирпан е следното:

Данни за град Чирпан								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Общо мъже/жени	Общо мъже/жени	Общо мъже/жени	Общо мъже/жени	Общо мъже/жени	Общо мъже/жени	Общо мъже/жени	Общо мъже/жени
Под трудоспос обна възраст	2 458	2 423	2 434	2 449	2 429	2 387	2 368	2 123
В трудоспос обна възраст	8 369	8 278	8 164	8 089	7 884	7 741	7 595	7 177
Над трудоспос обна възраст	3 694	3 676	3 648	3 611	3 598	3 559	3 428	3 530

Източник: НСИ

Общият брой на заетите лица за 2018 г. е 2 805 души, като продължава тенденцията за намаляване броя на заетите в местната икономика. От тях 1 214 души са заети в сектора на услугите, 3 594 души – в индустрията и 482 души – в първичния сектор (селско, горско и рибно стопанство). Разпределението в проценти е обозначено на графиката.

Източник: НСИ към 2018 година

Общината би следвало да подкрепи и насърчи мерките, свързани с аграрния и индустриалния сектор, в които има потенциал за растеж. Данните показват, че секторът на услугите е сравнително стабилен по отношение на броя на заетите в него. Тревожно е голямото намаляване на заетостта в аграрния сектор, който има висок потенциал за развитие в общината.

Броят на заетите в икономиката на община Чирпан и целогодишната реализация на проекти, свързани с наемането на безработни лица, оказва влияние върху нивото на регистрираната безработица в бюро по труда. В периода 2015-2019 г. техният брой намалява почти два пъти – 1481 души са регистрирани през 2015 г., а през 2019 г. те са вече 826.

Като обобщение - проблемите на община Чирпан, това са тенденцията към намаляване на заетостта в аграрния сектор, трайно по-ниските доходи в сравнение с областта и страната и несъответствия в заплащането между отделните икономически дейности.

Налице е потенциал за развитие на община Чирпан, а именно увеличаващата се ефективност на работниците в индустриалния сектор и селското стопанство.

3. АНАЛИЗ ПО КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

3.1. Атмосферен въздух

Националната политика по опазване чистотата на атмосферния въздух се основава на Закона за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ), чиято основна цел е намаляване на вредното въздействие и предотвратяване настъпването на опасности и щети върху здравето на хората, животните, растенията, природните и културните ценности от негативното изменение в качеството на атмосферния въздух в резултат на различни дейности.

Нормите на замърсявания се регламентират с *Наредба № 14 за норми за допустими концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населени места и Наредба № 12 от 15.07.2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух.*

Наблюдаването на качеството на атмосферния въздух (КАВ) и неговия контрол се осъществява от Националната система за мониторинг на околната среда, изградена на базата на регионалните подразделения на МОСВ - РИОСВ.

В община Чирпан няма разположена автоматична измервателна станция (АИС), част от Национална система за контрол качеството на атмосферния въздух в реално време на ИАОС.

Атмосферният въздух над общината се влияе от местни и регионални източници на замърсяване.

На територията на община Чирпан няма значими местни източници на емисии от замърсители на атмосферния въздух.

Преминаването на АМ „Тракия“ извън града също силно ограничи интензивността на трафика и като следствие, замърсяването на въздуха.

По-значително замърсяване на атмосферния въздух се наблюдава в студените месеци, дължащо се на отоплението с твърди горива – основно дърва и въглища.

На територията на Общината не са регистрирани наднормени количества на вредни емисии в атмосферата. Тук липсват големи промишлени предприятия, замърсители на околната среда.

Основни източници на замърсяване на атмосферния въздух на община Чирпан са нискокачествените горива използвани в домакинствата.

Обикновено зимния сезон, през който значителна част от домакинствата използват твърдо гориво за отопление, е свързан със завишаване концентрациите на някои замърсители - прах, сажди, серен диоксид и др. Това е следствие от използването на горива с високо прахово и сярно съдържание за отопление. Явлението е характерно за цялата страна през последните години.

Регионалните източници са ТЕЦ- овете в района Марица Изток и големите промишлени източници на гр. Димитровград. Над община Чирпан (предимно в югоизточните ѝ части) те създават фоново ниво на замърсители, които слабо влияят върху качеството на атмосферния въздух и той остава в допустимите граници.

В публикувания доклад на РИОСВ Стара Загора за състоянието на околната среда за 2022 г., се отбелязва, че:

КАВ се следи чрез система от пунктове за мониторинг. Предвид наличието на най - големите точкови източници в района на област Стара Загора, същата е обезпечена с най - много Автоматични измервателни станции (АИС) за контрол качеството на атмосферния въздух.

Данните от автоматичните пунктове се предават в реално време към регионалния диспечерски пункт в Регионална лаборатория - Стара Загора и централния диспечерски пункт в ИАОС - София.

➤ **Източници на емисии на територията на РИОСВ - Стара Загора**

Общия брой източници на емисии на територията на РИОСВ - Стара Загора, които подлежат на контрол в обхвата на *Закона за чистотата на атмосферния въздух* и подзаконовите нормативни актове към него, са приблизително 850.

➤ **Основни източници на емисии, които са предприели мерки и преустановили или съществено намалили замърсяването:**

Интерферирането на емисиите на вредни вещества от производствени и вентилационни газови потоци, изпускани в атмосферния въздух организирано, при определени критични метеорологични условия (тихо време, инверсия и др.) могат да доведат до по - високи концентрации в приземния атмосферен слой и са основни фактори, определящи качеството на атмосферния въздух в региона.

Извършена е частична газификация в жилищни квартали на градовете: Стара Загора, Сливен, Ямбол, Раднево, Казанлък, Гълъбово и Чирпан за създаване на възможност за включване на битовите потребители в газопреносната мрежа, с оглед намаляване на емисиите на замърсителите от този сектор.

Стратегията е чрез използването на всички законови механизми да се постигне устойчиво намаляване замърсяването и осигуряване качеството на атмосферния въздух в региона контролиран от РИОСВ - Стара Загора.

➤ **Мрежа за контрол на качеството на атмосферния въздух на територията на РИОСВ - Стара Загора като част от НСМОС - подсистема „Въздух”**

Общият брой на пунктовете на територията на РИОСВ-Стара Загора е 6, както следва:

- Автоматична измервателна станция (АИС) „Зеления клин”, град Стара Загора - градски фонов пункт, разположен в застроената част на гр. Стара Загора, без преобладаващо влияние на емисии от производствени дейности, но отчитащи емисии и от битовия сектор (АИС);
- OPSIS система, село Ръжена, община Казанлък - градски фонов (OPSIS система), ситуиран в село Ръжена, община Казанлък;
- АИС - Сливен, град Сливен - градски фонов/транспортен разположен в застроената част на град Сливен, с влияние на емисии от транспорт, битов сектор и производствени дейности (АИС);
- АИС, град Гълъбово - промишлен/градски фонов разположен в застроената част на гр. Гълъбово, с преобладаващо влияние на емисии от комплекса “Марица изток” и емисии от битовия сектор (АИС);

- Ръчен, град Гълъбово (“Гълъбово”) - градски фонов разположен в застроената част на гр. Гълъбово, с преобладаващо влияние на емисии от комплекса “Марица изток” и емисии от битовия сектор - за измерване концентрациите на ФПЧ10;

- Ръчен, град Стара Загора (“РИОСВ”) - градски фонов разположен в застроената част на град Стара Загора, без преобладаващо влияние на емисии от производствени дейности, но отчитащи емисии от битовия сектор. Измерват се фини прахови частици под 2,5 микрона (ФПЧ2,5) и бензен.

Пунктовете “РИОСВ” и “Гълъбово” са с ръчно пробовземане и последващ лабораторен анализ. Работят седем дни в седмицата, като се извършват двадесет и четири часови пробонабирания за ФПЧ10 и ФПЧ2,5 и пробовземане за бензен по график. При възникване на инциденти (аварии, пожари, влошени климатични условия и др.), които могат да доведат до влошаване качеството на атмосферния въздух, се преминава в ускорен график на пробонабиране.

Общият брой на контролираните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух е 6:

- АИС Стара Загора - ФПЧ10, серен диоксид, азотен диоксид, въглероден оксид, озон, азотен оксид, сероводород, метанови и неметанови въглеводороди;
- OPSIS в с. Ръжена - ФПЧ10, серен диоксид, азотен диоксид, азотен оксид, тежки метали, хлороводород, хлор, циановодород, фосген;
- АИС Сливен - ФПЧ10 и серен диоксид;
- АИС в гр. Гълъбово - серен диоксид, азотен оксид, азотен диоксид;
- Ръчен, гр. Стара Загора (“РИОСВ”) - ФПЧ2,5 и бензен;
- Ръчен, гр. Гълъбово (“Гълъбово”) - ФПЧ10.

➤ **Измервани метеорологични параметри**

Всички АИС измерват скорост и посока на вятъра, температура, атмосферно налягане, слънчево греене, с изключение на АИС - Гълъбово, която измерва само скорост и посока на вятъра. Пунктовете с ръчно пробонабиране измерват температура и атмосферно налягане.

Допълнително, наблюдението на качеството на атмосферния въздух се осигурява

и чрез мобилна автоматична станция (МАС). В динамика се проследяват концентрациите на: фини прахови частици под 10 микрона, серен диоксид, азотен диоксид, азотен оксид, въглероден оксид, озон, прах, въглеводороди (метанови и неметанови) и шест метеорологични параметри - скорост и посока на вятъра, температура, налягане, слънчево греене, влажност.

Измервания с МАС се извършват по утвърден от министъра на околната среда и водите график или по искане на общини/фирми. При необходимост, извънредни ситуации, аварии и др. МАС се ситуира в рисковите точки с оглед оценка на риска за здравето на населението при потенциално замърсяване на атмосферния въздух.

➤ **Качество на атмосферния въздух - състояние и тенденции**

РИОСВ Стара Загора осъществява контрол и управление на дейностите, свързани с осигуряване чистотата на атмосферния въздух - непосредствен контрол върху състоянието и експлоатацията на обектите с източници на емисии в атмосферния въздух, работата на пречиствателните съоръжения, привеждането на инсталациите в съответствие с изискванията на нормативната уредба, в обхвата на която попадат, с цел намаляване на вредните вещества (замърсители) емитирани в атмосферния въздух.

Осигуряване качеството на атмосферния въздух (КАВ) в региона е основен приоритет, изискващ конкретни и навременни мерки.

Основните източници на замърсяване на атмосферния въздух са автомобилният транспорт, изгарянето на твърди горива (дърва и въглища) в битовия сектор, промишлените инсталации, както и дейности с неорганизирано изпускане на вредни вещества от кариери за добив на инертни материали, трошачно-сортировъчни инсталации, зърнобази, строителни и ремонтни площадки, неблагоустроените територии в населените места. По-голямата част от общините в региона имат добър статус и с тенденция на устойчиво подобряване на атмосферния въздух.

В годишен аспект, нормативно допустимият брой превишения по показател серен диоксид е 24 броя за СЧН и 3 броя за СДН, съгласно *Наредба № 12 от 15.07.2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух.*

В годишен аспект, лимитираният брой превишения по показател ФПЧ10 е 35

съгласно Наредба № 12 от 15.07.2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух.

Данните от пунктовете за мониторинг, за превишенията по показател ФПЧ10 показват 23 превишения на нормите за фини прахови частици под 10 микрона (ФПЧ10) от АИС „Зеления клин“, гр. Стара Загора през 2022 г. Това повишение на броя на случаите в сравнение с 2021 г. се дължи на извършващите се мащабни строителни дейности по проект „Изграждане на ВиК инфраструктура“, финансиран със средства от Оперативна програма „Околна среда 2014 - 2020“, съфинансирана от Кохезионния фонд на Европейския съюз по процедура за директно предоставяне.

Оценката на основните екологични проблеми, по отношение на качеството на атмосферния въздух, в отделните регламентирани райони за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ), показва че са реализирани следните резултати:

- Постигнато е съответствие с нормите за фини прахови частици под 10 микрона (ФПЧ10) с допустимия брой превишения в годишен аспект във всички общини на територията на РИОСВ - Стара Загора, а именно: Стара Загора, Сливен и Гълъбово. последните три години - 2020 г., 2021 г. и 2022 г., по показателя е постигнато съответствие във всички РОУКАВ на територията на РИОСВ - Стара Загора.

- От началото на 2013 г. до края на 2021 г. не са регистрирани превишения на действащите норми по показател азотни оксиди в гр. Стара Загора, с което е постигнато качествено и устойчиво подобряване качеството на атмосферния въздух по този показател.

- В гр. Гълъбово, през 2022 г. е постигнато качествено и устойчиво намаляване замърсяването на атмосферния въздух със серен диоксид. В района на общината, както и съседната община Раднево са разположени четири от най-големите топлоелектрически централи в страната, комплекса „Марица-изток“, работещи на гориво лигнитни въглища.

- Регламентираните райони за оценка и управление на качеството на атмосферния

въздух (РОУКАВ) в региона, контролиран от РИОСВ - Стара Загора, са общините: Стара Загора, Сливен, Ямбол, Гълъбово и Раднево, които имат разработени и приети с решения на общинските съвети програми за оценка и управление качеството на атмосферния въздух намаляване на емисиите и достигане на установените норми за вредни вещества.

През отчетния период са проведени заседания на програмните съвети на общините: Стара Загора, Сливен и Раднево.

През 2021 г. община Стара Загора актуализира програмата си за намаляване на нивата на ФПЧ10 и достигане на установените норми за съдържанието им в атмосферния въздух в община Стара Загора, с период на действие 2021 г.-2025г.

Във връзка с изпълнение на задълженията, свързани с докладването съгласно изискванията на Директива 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21.05.2008 г. относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа, касаещо общинските програми, в срок са представени попълнените формуляри, установени с Решение на Комисията 2004/224/ЕО от 20.02.2004 г., за общините Стара Загора, Сливен и Гълъбово - за референтната 2020 година. Извършва се периодичен контрол върху изпълнението на Програмите.

През 2021 г. община Стара Загора актуализира програмата си за намаляване на нивата на ФПЧ10 и достигане на установените норми за съдържанието им в атмосферния въздух в община Стара Загора, с период на действие 2021 г.-2025 г.

Във връзка с изпълнение на задълженията, свързани с докладването съгласно изискванията на Директива 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21.05.2008 г. относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа, касаещо общинските програми, в срок са представени попълнените формуляри, установени с Решение на Комисията 2004/224/ЕО от 20.02.2004 г., за общините Стара Загора, Сливен и Гълъбово - за референтната 2020 година. Извършва се периодичен контрол върху изпълнението на Програмите.

През отчетния период са проведени заседания на програмните съвети на общините: Стара Загора, Сливен и Раднево.

През 2021 г. община Стара Загора актуализира програмата си за намаляване на

нивата на ФПЧ10 и достигане на установените норми за съдържанието им в атмосферния въздух в община Стара Загора, с период на действие 2021г.-2025г.

➤ **Източници на емисии на територията на РИОСВ - Стара Загора**

Общият брой източници на емисии на територията на РИОСВ - Стара Загора, които подлежат на контрол в обхвата на *Закона за чистотата на атмосферния въздух* и подзаконовите нормативни актове към него са над 850.

Разбира се на първо място са големите горивни инсталации (ГГИ).

В района на област Стара Загора са разположени пет от най-големите топлоелектрически централи за страната с най-голям дял на замърсителя серен диоксид.

За региона контролиран от РИОСВ - Стара Загора се извършват проверки и емисионен контрол на най-значимите източници на емисии на вредни вещества:

„Брикел” ЕАД, гр. Гълъбово

„Ей И Ес - ЗС Марица изток 1” ЕООД, гр. Гълъбово

„ТЕЦ Марица изток 2” ЕАД, с. Ковачево, общ. Раднево

„КонтурГлобал Марица изток 3” АД, с. Медникарово, общ. Гълъбово

„Топлофикация Сливен” ЕАД, гр. Сливен

➤ **Емисионен контрол на горивни и производствени неподвижни източници**

В района на РИОСВ - Стара Загора се експлоатират значителен брой по-малки точкови източници на емисии, с мощност под 50 MW. С оглед предотвратяване или ограничаване на възможните преки и/или косвени въздействия от емисиите в околната среда, както и на свързаните с тях потенциални рискове за човешкото здраве, нормативната база регламентира норми за допустими емисии (НДЕ) на вредни вещества, изпускани в атмосферата от такива източници, съобразно използваното гориво. Емисионният контрол се осъществява не по-малко от един път в рамките на две последователни календарни години. Операторите, осъществяващи дейности с източници на емисии извършват и поддръжка на пречиствателните съоръжения за осигуряване спазването на НДЕ. През 2018 г. влезе в сила новата *Наредба за ограничаване на емисиите на определени*

замърсители, изпускани в атмосферата от средни горивни инсталации. С изменението на Закона за чистотата на атмосферния въздух за средни горивни инсталации, с изключение на инсталациите с издадено комплексно разрешително по реда на глава седма от Закона за опазване на околната среда, в която се регламентира създаването и поддържането на публичен регистър. За всички промени на нормативната уредба, операторите на средни горивни инсталации са информирани чрез интернет страницата на РИОСВ - Стара Загора.

През 2022 г. е извършена регистрация, по реда на чл. 9г от *Закона за чистотата на атмосферния въздух* на 4 нови средни горивни инсталации на 3 оператора. Регистрирани са също средни горивни инсталации на 17 оператора с КР.

През 2022 г. са представени доклади от извършени собствени периодични измервания на 47 средни горивни инсталации.

В срок, съгласно Заповед № РД-189/11.04.2016 г. на Министъра на околната среда и водите са обработени регистрите с базата данни за операторите и инсталациите задължени по *Наредба № 7/2003 г.*

През 2022 г. за региона на РИОСВ - Стара Загора няма издадени удостоверения за регистрация на нов обект, ползващ разтворители в своята дейност. Издадено е 1 удостоверение за промяна в обстоятелствата. Заповеди за заличаване на инсталации от регистъра не са издавани.

Изводи:

Замърсяването на въздуха в община Чирпан е резултат от:

- Масовото използване на твърди горива от населението през отоплителния сезон;
- Запрашване вследствие транспортната дейност при липсата на система за редовно миене на основните пътни артерии;
- Депа за инертни материали - също сериозен източник на прах.
- Промислените предприятия

За подобряване на качеството на атмосферния въздух в община Чирпан е препоръчително изпълнението или продължение на изпълнението на следните мерки:

- След опесачаването през зимния сезон при настъпване на дни с

положителни температури измиване на уличните платна;

- Измиване на уличните платна в града най-малко веднъж в месеца през периода м. април - м. октомври;

- Контрол и адекватни санкции за нерегламентирани дейности, замърсяващи с прахови частици - горене на гуми, изхвърляне на строителни и други отпадъци, паркиране на автомобили в зелени площи и др.;

- Задължително покриване на всички товарни автомобили превозващи земни маси, пясък и други насипни материали;

- Затревяване на компрометирани площи. Насърчаване на гражданите за активно включване в почистване и поддържане на зелените площи.

Мерките, които общинското ръководство предприема за намаляване на замърсяването на въздуха са концентрирани както в центъра на общината, така и в останалата част, те са свързани преди всичко с опазване на чистотата на града и благоустройството, градския транспорт, градоустройството и контрол по замърсяването.

3.2. Води

3.2.1. Водни ресурси

Още един важен компонент на околната среда са водите, в това число повърхностните, подземните и отпадъчните (битови, производствени и др.). На територията на Общината преминават р. Текирска, р. Омуровска, р. Стара Река, р. Мерицлерска и малки притоци на р. Марица. Най-значимият от тях е р. Текирска, която преминава и през общинския център. За напояване на земеделските земи са изградени 28 микроязовири, с обща площ 2 942 дка.

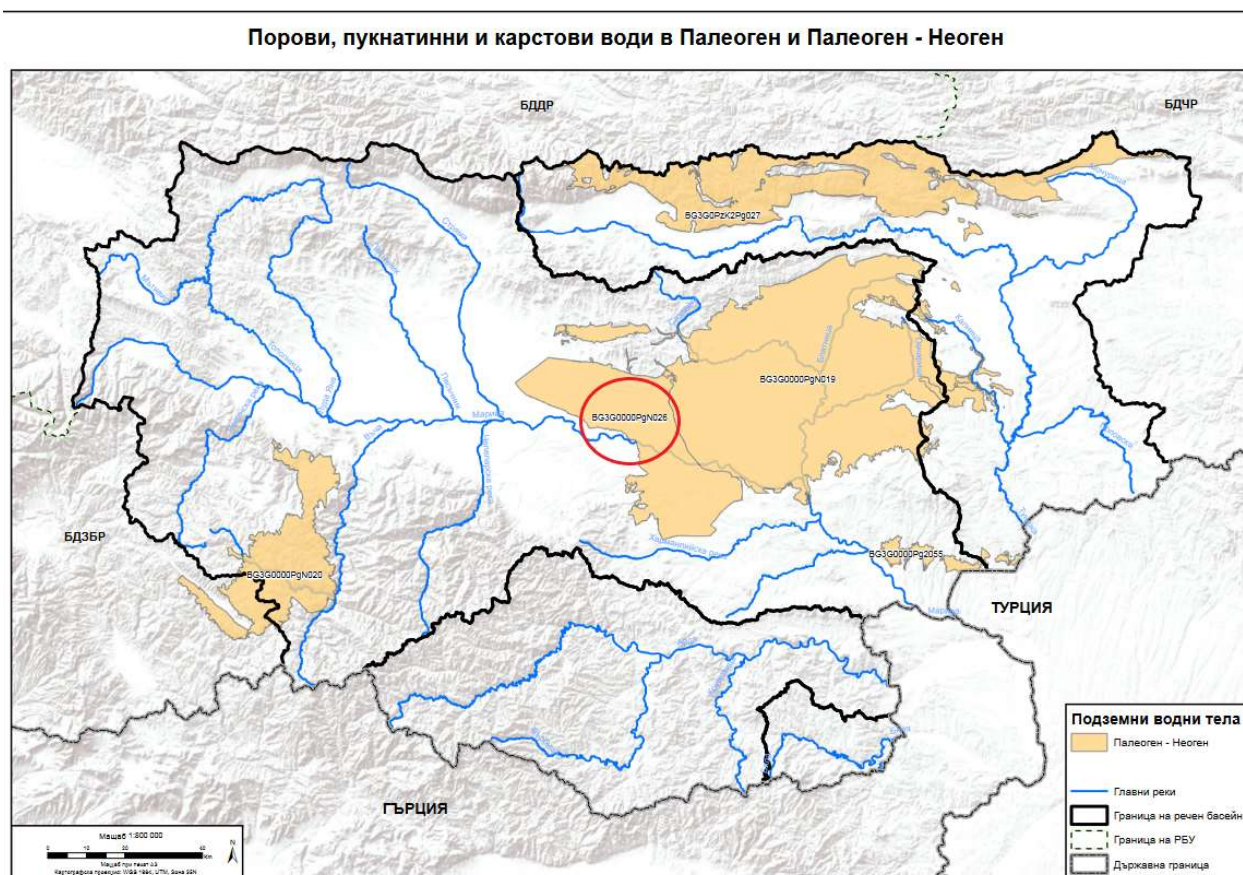
Представени са в таблицата:

Язовир, Землище	Площ /в дка/
Чирпан № 000762	110
Чирпан № 000659	467
Чирпан № 000614	60
Осларска № 000053	56.5111
Гита-1 „Саплии“- г-м № 000117	378
Гита-2 „Шкило“ № 000086	35.853
Гита „Сиплии“ м-к № 000008	41
Свобода № 000340	177
Свобода „Манчева ч-м“ № 000258	97
Зетъово „Изравнителя“ № 000098	34
Зетъово № 000420	221
Зетъово № 000147	7.537
Ценово № 000080	136
Целина № 000006	180
Димитриево № 000162	37.423
Спасово № 000336	155
Спасово системи № 000339	139
Спасово № 000337	23
Спасово № 000338	13.291
Изворово „Пеньовска чешма“ № 000320	46
Изворово „Малък юрт“ № 000104	42
Могилово № 000968	60
Рупките „Гитенска вода“ № 000025	98
Малко Тръново № 000181	7
Малко Тръново № 000069	158
Държава № 000057	48
Държава № 000064	86.359
Ср. Градище № 000221	28

В общината, в местността „Манчов дъб“ е наличен и каптаж на минерална вода, чиито свойства са подходящи за бутилиране. Изворот се намира в землището на Общината. Има дебит 1/s и е държавна собственост, стопанисва се от държавата. На територията на община Чирпан е установен и още един извор „Текирски извор“, но за него няма данни за дебит. Той също е държавна собственост и се стопанисва от държавата.

3.2.2. Подземни води

В изготвената карта при разработването на Плана за управление на речните басейни в Източно беломорски район (2022 – 2027 година), подземните водни тела на територията на община Чирпан са класифицирани като такива с лошо химично състояние.

Източник: Карта 4 „Подземни водни тела в Източнобеломорски район за басейново управление“ от Плана за управление на речните басейни в Източно беломорски район (2022 – 2027 година) – Басейнова дирекция „Източно беломорски район“

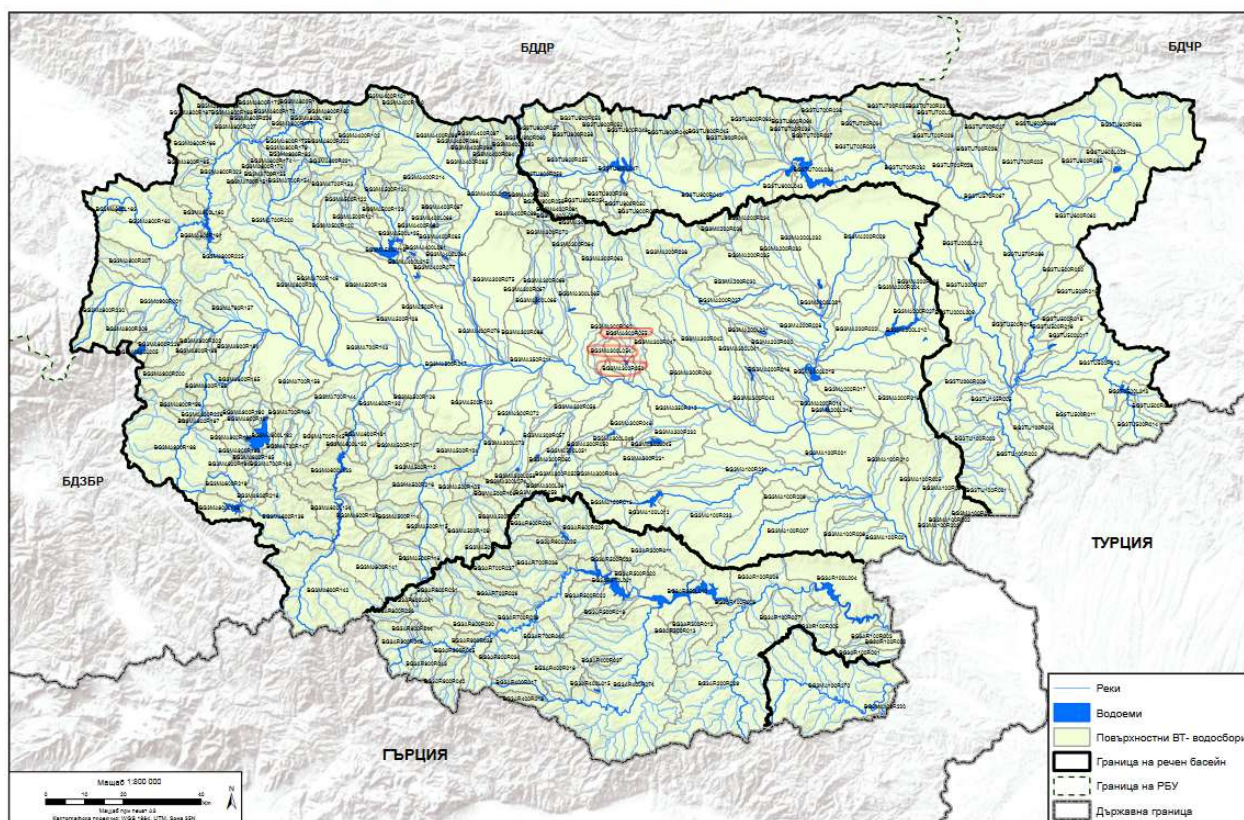
Код Подземно водно тяло (ПВТ)	Име на Подземно водно тяло (ПВТ)
BG3G0000PgN026	Порови, пукнатини и карстови води в Палеоген – Неоген - Чирпан - Димитровград

На територията на общината има два сондажа с температура на водата между 32 и 35°C, чиито експлоатационни ресурси все още не са оценени и утвърдени от Министерството на околната среда и водите.

3.2.3. Повърхностни води, оценка на състоянието

Повърхностните води на територията на общината са основно р. Марица и р. Текирска. Водните обекти на територията на „Източнобеломорски район“ (ИБР) се отнасят към две категории повърхностни води – “Река” и “Езеро”.

Повърхностни водни тела в Източнобеломорски район за басейново управление

Източник: Карта 3 „Повърхностни водни тела в Източнобеломорски район за басейново управление“ от Плана за управление на речните басейни в Източно беломорски район (2022 – 2027 година) – Басейнова дирекция „Източно беломорски район“

Пунктове за оперативен мониторинг се поставят в онези водни тела, които са в лошо състояние и съществува риск да не постигнат добро състояние. На територията на РИОСВ- Стара Загора през 2022 г. са определени 38 пункта за оперативен мониторинг на реки. В тези пунктове се извършва мониторинг по биологични и физико-химични елементи за качество. Такъв пункт е открит на р. Текирска след гр. Чирпан.

Код	Водно тяло	Биологични елементи /състояние/	Физико- химични елементи	Екологично състояние / потенциал
BG3MA300L054	яз. Чирпан	Много лошо Фитопланктон Макрозообентос	Умерено Нобщ, Робщ	Много лошо
BG3MA300R053	Река Текирска от яз. Чирпан 1 до устие	Умерено Макрозообентос	Умерено БПК ⁵ , Нобщ, Робщ	Много лошо
BG3MA300R062	Река Омуровска средно и долно течение	Много лошо Макрозообентос	Умерено БПК ⁵ , Нобщ, Робщ	Много лошо

Източник: Регионален доклад за състоянието на околната среда 2022 година

Наблюдението и контролът върху състоянието на повърхностните води се осъществяват от националната система за екологичен мониторинг. Съгласно експертното становище на РИОСВ – Стара Загора, качеството на водите отговаря на санитарно - хигиенните норми.

Екологичното състояние на повърхностните водни тела се оценява в пет класа: отлично, добро, умерено, лошо и много лошо, които се изобразяват с показаните в таблицата цветове:

Екологично състояние				
отлично	добро	умерено	лошо	много лошо

Източник: *Регионален доклад за състоянието на околната среда 2022 година*

През 2022 г. оценката на екологичното състояние е извършена въз основа на разработения „Общ подход за оценка на екологичното състояние и екологичния потенциал на повърхностните водни тела в България“.

Според данните от регионалния доклад за състоянието на околната среда за 2022 година на РИОСВ – Стара Загора, състоянието на повърхностните водни тела в общината е между „много лошо“ до „умерено“ (по скалата „много лошо-лошо-умерено-добро-отлично“).

През 2021 година е открита нова и модерна ПСОВ-Чирпан. Пречиствателната станция на гр. Чирпан към датата на публикуване на доклада е в процедура по издаване на разрешително за ползване на воден обект (в БД ИБР гр. Пловдив) - за заустване на отпадъчни води в повърхностен воден обект р. Текирска, поречие р. Марица.

Въпреки това, резултатите от проведеният мониторинг по биологични и физико-химични елементи за качество, не се наблюдава подобряване на състоянието на водните тела. Може би причината е, че до градската пречиствателна станция достига 70 на сто от водата, събрана от канализационната мрежа на града, в който населението е 17 730 души към 2022 година.

Основни източници на замърсяване се явяват източниците на дифузно замърсяване. От тези, по експертно мнение на РИОСВ, едни от най-значителните

представляват населените места, без или с лошо подържани канализационни системи (поради течове), основно - азот и фосфор (както и общо органично натоварване). Животновъдството, вкл. дейностите за компостиране и използване на органични торове, са друг източник на азот и фосфор. Други значими източници на замърсяване са автомобилния и железопътен транспорт (нефтепродукти и въглеводороди), както и практиката да се изхвърлят твърди битови отпадъци на нерегламентирани сметища.

През 2015 г. е установено компрометиране на стената на яз. „Чирпан“, във връзка с което той не изпълнява своето предназначение и не е провеждан мониторинг. Но през 2020 година са предприети мерки за укрепването на стените на язовирите, намиращи се на територията на Общината. Към 27.01.2023 година "Държавна Консолидационна Компания" ЕАД са открили строителни площадки на язовир Свобода, яз. Спасово 1, яз. Чирпан 2, яз. Изворово 2, яз. Свобода/Воловарово, яз. Държава 1 в община Чирпан. Към края на 2022 година, ремонтно - възстановителните работи в проценти на посочените обекти, може да видите в таблицата:

Наименование	Област	Собственик	Степен на завършеност до 30.12.2022г.	Изпълнение в %	
				Проектиране	Стоителство
яз. Свобода (яз. Свобода, след извършените ремонтно – възстановителни работи)	Област Стара Загора	Община Чирпан	Приключили ремонтно-възстановителни работи, в процес на окомплектоване на документация и отчитане към „ДКК“ ЕАД	85 %	100 %
яз. Спасово 1 (яз. Спасово 1, след извършените ремонтно – възстановителни работи)	Област Стара Загова	Община Чирпан	Приключили ремонтно-възстановителни работи, в процес на окомплектоване на документация и отчитане към „ДКК“ ЕАД	85 %	100 %

яз. Чирпан 2 (яз. Чирпан 2, след извършените ремонтно – възстановителни работи)	Област Стара Загора	Община Чирпан	Приключени и приети от ЕС строително монтажни работи. Изчаква се получаване на разрешение за строеж и назначаване на Държавна приемателна комисия	85 %	100 %
яз. Изворово 2 (яз. Изворово 2, след извършените ремонтно – възстановителни работи)	Област Стара Загора	Община Чирпан	Приключили ремонтно-възстановителни работи, в процес на окомплектоване на документация и отчитане към „ДКК“ ЕАД	85 %	100 %

яз. Свобода/ Воловарово (яз. Свобода/Воловарово, след извършените ремонтно – възстановителни работи)	Област Стара Загора	Община Чирпан	Приключили ремонтно-възстановителни работи, в процес на окомплектоване на документация и отчитане към „ДКК“ ЕАД	85 %	100 %
яз. Държава 1 (яз. Държава 1, след извършените ремонтно – възстановителни работи)	Област Стара Загора	Община Чирпан	Приключили ремонтно-възстановителни работи, в процес на окомплектоване на документация и отчитане към „ДКК“ ЕАД	100 %	100 %

Източник: Доклад за напредъка на дейностите по подписани договори за обследване, проектиране и изпълнение на СМР по язовири

3.2.4. Питейна вода и канализация

Всички населени места на Общината са с изградена водопроводна мрежа за питейно – битово водоснабдяване. Основен водоизточник е подстанция „Марица“, от където се осигурява вода с дебит 150 л./секунда както и подстанция „Бяла“. Само в град Чирпан обаче е изградена канализационната мрежа (60 800 м). Територията на общината се обслужва от поделение на "ВиК" ООД - Стара Загора. Те поддържат и експлоатират на територията на Общината 320 км. вътрешни и външни водопроводи, 60 км. канална мрежа и всички гравитачни и помпажни водоизточници, водоснабдяващи населените места. Съотнесено спрямо населението тези цифри поставят община Чирпан сред общините с добро постижение в осигуряването на ВиК услуги – 100 % включено население в централно водоснабдяване и около 70 % население с централна канализация за отпадъчни води. Наличната инфраструктура и направените водохващания осигуряват и добро ниво на гарантиране на постоянно и в достатъчно количество вода за населението и фирмите (122 литра вода на човек за един ден). По данни на статистиката – в община Чирпан едва 12 % процента от населението са били подлагани на сезонен режим на водоснабдяване, което сравнено със средните стойности за региона или за страната е благоприятен резултат. След като през 2021 година е сложена първата копка за рехабилитация на канализационната мрежа, вече през Ноември 2023 година има реализиран ВиК проект.

Източник: Официален сайт на Община Чирпан

Той е финансиран по Оперативна програма „Околна среда“, съфинансиран от Кохезионния фонд на ЕС за „Изграждане на ВиК инфраструктура“ на бенефициент „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД – Стара Загора. Най-мощният ВиК проект в община Чирпан от 60-те години насам носи огромни ползи за хората и бизнеса и те тепърва ще бъдат оценени.

Обектите в агломерация Чирпан са: Външен довеждащ водопровод от водоизточник „Марица“ от км. 4 + 943 до водоем $V = 6\,500\text{ м}^3$ на гр. Чирпан и реконструкция на водопроводна и канализационна мрежа на града. Довеждащият водопровод от водоизточник „Марица“ до Чирпан, заедно с тласкателния водопровод, който в по-голямата си част е изпълнен от етернитови тръби $\phi 546\text{ мм.}$ е икономически оправдано, но в експлоатационно отношение се оказва крайно ненадеждно. Заедно с това, се създаваха предпоставки за висока аварийност. Сега вече той е частично подменен със стоманени и стъклопластови тръби. С настоящия проект е подменена останалата част от довеждащия водопровод, който е и главният тласкателен водопровод на гр. Чирпан. Бяха изпълнени водопроводи по трасето на вече изместени канализационни клонове. Новите водопроводи затварят водопроводен пръстен и осигуряват налягане за потребителите. Изключени са от експлоатация участъци от стар водопровод, които преминават през частни имоти. Всичко това повишава качеството на услугата, нейната надеждност и непрекъснато водоподаване. Общата дължина на новоизградените и реконструирани водопроводи по настоящия проект е 1 259 м. диаметър $\phi 90\text{ мм.}$ Изградени са нови канализационни клонове. Резултатът е по-добра работа на пречиствателната станция, като към нея се отвеждат нови количества отпадни води. Увеличава се броят на потребителите, които получават качествени услуги от ВиК Стара Загора.

3.4.3. Лечебни растения

Към настоящата общинската „Програма за опазване на околната среда на община Чирпан“ за периода 2022 – 2028 година е разработна настоящата част за лечебни растения. Целта е да се постигне ефективно използване на лечебните растения, опазване и картотекиране на естествените им находища, предотвратяване изчезването на отделни видове с цел задоволяване потребностите от лечебни

растения на населението. В тази точка е включена информация за видовете лечебни растения, режимът на тяхното ползване, необходимите мерки за опазването им и техните местообитания и находища.

С течение на годините значително нараства интереса към лечебните растения. Те да били и си остават ефективно средство при лечение на редица заболявания. Растенията са достъпна суровина за приготвянето на лечебни препарати, чайове, напитки и други с цел лечение.

Много хора изкарват прехраната си със събиране на билки и плодове, с търговска цел. Такива са: *шипка, жълт кантарион, мащерка, липов цвят, смрадлика, диланка, медицинска ружа, мента, маточина, бял трън, градински чай и по-рядко бял риган, татул, жълт мак и други.*

На територията на община Чирпан няма пунктове за изкупуване на билки.

В таблицата по-долу са посочени най-често срещаните лечебни растения на територията на Общината, както и основна информация за тях.

Българско наименование	Латинско наименование	Използвани части с лечебна цел	Местонахождение на лечебното растение	Срещаемост
Жълта комунига	<i>Melilotus officinalis</i>	Надземната част на растението	Повсеместно в землищата на населените места на територията на Общината	Среща се из посевите и покрай пътищата.
Слез	<i>Malva sylvestris</i>	Стръковете по време на цъфтеж	Повсеместно в землищата на населените места на територията на Общината	Среща се в градини и буренливи места, както и край пътищата

Лечебен ранилист	<i>Stachys officinalis</i>	Използват се стръкове и коренището	Повсеместно в землищата на населените места на територията на община Чирпан	Среща се из пасища, ливади и открити местности като цяло
Червен божур	<i>Paeonia peregrina</i>	Използват се семената, венчелистче тата и корените (грудки)	На петна	Среща се из храсталаци, сухи и каменисти места
Полска мента	<i>Mentha arvensis</i>	Използва се надземната част на растението	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се на влажни места
Коприва	<i>Urtica dioica</i>	Използва се надземната част на растението	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се в тревисти, влажни места, покрай пътища, огради и реки
Пача трева	<i>Polygonum aviculare</i>	Използва се надземната част на растението	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се на тревисти места, край пътища и огради
Обикновена шипка	<i>Rosa canina</i>	Плодовете на растението	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се в храсталаци, гори и каменливи места

Гръмотрън	<i>Ononis sp.</i>	Използват се корените	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се на сухи, тревисти и пясъчливи места, по бреговете на реките
Горска ягода	<i>Fragaria vesca</i>	Цветове и стръкове, листа	На петна	Среща се в иглолистните и широколистните гори
Полски ветрогон	<i>Eryngium campestre</i>	Надземната част, която се бере по време на цъфтеж	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се много често по пасища и сухи тревисти места
Змийско мляко	<i>Chelidonium majus</i>	Цветовите и стръковете	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се в каменисти, сенчести и открити влажни места
Миризлива теменуга	<i>Viola odorata</i>	Надземната част на растението	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се навсякъде при надморска височина до 1000 метра
Ливадна детелина	<i>Trifolium pratense</i>	Надземната част на растението	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се в тревисти и влажни места

Ланцетовиде н живовляк	<i>Plantago lanceolata</i>	Надземната част на растението	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се из ливади и пасища, по сухи тревисти и песъчливи места край пътища и огради
Широколисте н живовляк	<i>Plantago major</i>	Надземната част на растението	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се из ливади и пасища, по сухи тревисти и песъчливи места край пътища и огради
Лечебно великденче	<i>Veronica officinalis</i>	Цветовете и стръковете	Повсеместно в землищата на населените места	Тревисти и влажни места, покрай пътищата
Лечебна иглика	<i>Primula veris</i>	Цветовете и стръковете	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се и расте по ливади, храсталаци, поляни и гори
Полска къпина	<i>Rubus caesius</i>	Плодовете и листата	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се в ниския и среден планински пояс до височина 1600 метра

Бяла върба	<i>Salix alba</i>	Кората на растението	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се край реки и блата
Бяла акация	<i>Robinia pseudoaccacia</i>	Цветовата на растението	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се на сухи и слънчеви места
Трънка	<i>Prunus spinosa</i>	Цветовите и плодовете	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се в низините, из храсталаците, в дъбовите гори, по сухите и каменисти места
Мащерка	<i>Thymus sp.diversa</i>	Цветове и стръкове	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се в слънчеви, скалисти места и поляни
Маточина	<i>Melissa officinalis</i>	Листат и цъфтящите връхни части на стъблото	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се по влажните места около населените места, разредени храсталаци и горски поляни
Жълт кантарион	<i>Hypericum perforatum</i>	Събира се горната част на стъблото с	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се в сухи тревисти и каменливи места,

		листата и цветовете		включително горски поляни
Лазаркия	<i>Galium odoratum</i>	Надземната част на растението	На петна	Среща се в сенчести гори в предпланински райони
Глухарче	<i>Taraxacum officinale</i>	Надземната част, коренището и цветните кошнички	Повсеместно в землищата на населените места	Повсеместно разпространен о
Подбел	<i>Tussilago farfara</i>	Използват се листата	Повсеместно в землищата на населените места	Влажни ронливи места
Лопен	<i>Verbascum densiflorum</i>	Използва се венчето с прикрепените към него тичинки без чашката	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се на сухи тревисти места, песъчливи и каменливи склонове, по необработваем и площи
Обикновена млечка	<i>Euphorbia cyparissias</i>	Надземната част на растението	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се край къщите, в дворовете и запустели места, както и по склоновете на доловете

Кукувича прежда	<i>Cuscuta europea</i>	Надземната част на растението	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се в близост до храсталаци, близо до копривата и хмела
Тревист бър	<i>Sambucus ebulus</i>	Цвят и плод	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се на петна край пътница и населени места
Черен бър	<i>Sambucus nigra</i>	Цвят и плод	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се на влажни и сенчести места
Червен глог	<i>Crataegus monogyna</i>	В лечебната практика се използват цветовете, листата и плодовете	На петна	Среща се по храсталаци и гори край полски пътеки
Смрадлика	<i>Cotinus coggygria</i>	Използват се листата	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се на сухи и каменливи почви, както и в храсталаци
Дрян	<i>Cornus mas</i>	Използват се плодовете	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се на подлес в гори, храсталаци и тревисти склонове

Репей	<i>Arctium lappa</i>	Коренът на растението	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се до огради и пътища
Лечебен камшик	<i>Agrimonia eupatoria</i>	Цветове и стръкове	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се и расте по тревисти места и храсталаци
Лудо биле	<i>Atropa belladonna</i>	Листата и корените по време на цъфтеж	На петна	Среща се по сенчести места и гори
Повет	<i>Clematis vitalba</i>	Надземната част на растението	На петна	Расте при варовити почви
Синя жлъчка	<i>Cichorium intybus</i>	Надземната част на растението	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се по ливади и тревисти места, край пътищата
Обикновена лайка	<i>Chamomilla recutita</i>	Цвят	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се по ливади и тревисти места, край пътищата
Овчарска торбичка	<i>Capsella bursa</i>	Самият стрък	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се по ливади и тревисти места, край пътища

Еньовче	<i>Galium verum</i>	Цветовете и стръковете	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се предимно по поляни
Пелин	<i>Artemisia abrotanum</i>	Листата	На петна	Среща се предимно по поляни, из храсталаци, по тревисти и каменливи места
Бял равнец	<i>Achillea sp.</i>	Събират се облистените цветоносни стебла и цветните кошнички по време на цъфтеж	На петна	Среща се по ливади
Сребролистна липа	<i>Tilia tomentosa</i>	Цветовете с прицветниците и листа	Повсеместно в землищата на населените места	Среща се единично или на петна край пътища и населени места
Едролистна липа	<i>Tilia grandifolia</i>	Цветовете с прицветниците и листата	Повсеместно в землищата на населените места	Срещат се единично или на петна край пътища

Дребнолистна липа	<i>Tilia parvifolia</i>	Цветовете с прицветниците и листата	Повсеместно в землищата на населените места	Срещат се единично или на петна край пътищата
--------------------------	-------------------------	-------------------------------------	---	---

3.4.4. Животински свят в близост до урбанизирани зони и инфраструктурни трасета

В подсектора на животновъдството на територията на Общината се отглеждат най-много птици, на следващо място са говедата. Пчеларството също е добре развито, за което свидетелстват увеличаващия се брой кошери. През последните години се наблюдава тенденция за отглеждане на биволи и коне. Свиневъдството няма стопанско значение за общината.

Фауната е взаимосвързана с определени екологични предпоставки, осигурявани от растителността, климата, водите и антропогенното въздействие. В тракийската низина са установени 248 вида птици, от които 127 са гнездящи.

- Разред Кокошкови – обикновен фазан, полска яребица и пъдпъдък;
- Разред Гълъбови – скален гълъб, гугутка;
- Разред Гъсковоподобни – зеленоглавка, бърнета, белочели гъски, сива гъска;
- Разред Вrabчоподобни – качулата чучулига, полско врабче, домашно врабче, сврака, градска лястовица и други.

3.4.5. Гори

Общата площ на горския фонд на територията на община Чирпан възлиза е 8 436 ха, като 7 661 ха са залесени, 6 590 ха със широколистни гори и 1 780 ха с иглолистни борови гори. Разположена изцяло в Южна България – Тракийска горско растителна област, подобласт Горна Тракия. Обхваща основно южните, както и част от северните склонове на Средна гора, Чирпанските възвишения и равнината южно от тях до р. Марица.

Растителността на територията на Общината се отнася към Тракийска горско растителна област в долния равнинно-хълмест и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори на Горнотракийската подобласт, в следните подпояси:

- Подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори – смесените широколистни гори са най-често срещаните насаждения в пояса;
- Подпояс на хълмисто-предпланинските смесени широколистни гори.

Естествените растителни съобщества са представени главно от листопадни субмедитерански гори, често с насаждения от ксеротермни дървесни видове и от други отделни средиземноморски представители. Често срещани са смесените гори от воден габър, космат дъб, келяв габър, мъждрян, копривка, на места с подлес от драка, червена смрика, плюскавиче, смрадлика, залис, повет, а в планините представители от черен бор. В долния горскорастителен пояс се срещат чистите и смесените гори от благун, цер, космат дъб и келяв габър. От съпътстващите дървесни видове се срещат клен, липа, мъждрян, келяв габър, брекиня и др. От изкуствено внесените видове най-голямо участие има акацията, след това гледичията, черния бор, шестил, клена, явора, ореха, среблолистната липа, топола, копривка и др. От храстите се наблюдават – червена смрика, плюскавче, смрадлика, драка, шипка, дрян, глог, леска. Значителни площи от територията са заети от иглолистни култури - черен и бял бор. Тревната растителност е типична за дъбовите гори-житни, подъбиче, равнец, кантарион, смрадлика, риган, ягода, млечка и др.

3.4.6. Туристически потенциал и маршрути

По отношение на културното наследство в община Чирпан е известна с еноложките си традиции, празниците на поезията и много културни и природни ценности. На територията се намират културни ценности от национално и местно значение. Обявените архитектурно-строителни паметници са 26 на брой – 22 къщи и 4 църкви. Най-известният от тях е родната къща - музей на поета Пейо К. Яворов. Тя се намира в общинския център, а в нея са възстановени част от битовата уредба на дома, заедно с експозиционна зала, която показва жизнения и творчески път на поета. Музеят разполага с над 10 000 музейни експоната. Експозицията къща „Пейо

К. Яворов“ събира и съхранява оригинални документи, фотоси и предмети, свързани с дейността на Яворов и неговата епоха. Още от най-значимите археологически обекта (260 на брой) на територията на община Чирпан са:

- Пизос – римско тържище до днешното с. Димитриево. Разкрити са останки от монументални сгради и съхранен надпис;
- Античен град Карасура, източно от с. Рупките. Открити са монументални порти на римска митница, селищна структура с акропол и голяма трикорабна базилика;
- Художествената галерия „Никола Манев“ – стара възрожденска къща, в която са изложени картини на известен чирпански художник;
- Изложбена зала „Георги Данчов – Зографина“, в която се провеждат редица музикални и литературни спектакли;
- Етнографска къща – музей в с. Спасово, обявена за паметник на културата;
- Манастирски комплекс „Св. Атанасий Велики“ – с. Златна Ливада;
- Исторически музей – гр.Чирпан;
- Палеонтологичен музей „Гема-Свят“ – гр. Чирпан;
- Музей на виното в комплекс „Мидалидаре“ – с. Могилово;
- Църквите „Св. Богородица“, „Св.Архангел Михаил“, „Св. Св. Кирил и Методий“, „Св. Възнесение“, намиращи се в гр. Чирпан и много други.

Читалищата са много важна част от културния и обществен живот в населението места. Като културно средище, те често се явяват единственията възможност за разнообразяване живота на населението. Културната и просветна дейност е от първостепенно значение за съхраняване на традициите. На територията на община Чирпан има 18 читалища с библиотечен фонд („Просвета–1922г.“, „Св.Св.Кирил и Методий–1927“, „П.К.Яворово 1867г.“, „Наука-1907г.“, „Просвета 1928“, „Петко Стоянов 1927“, „Петко Колев Гъбев-1930“, „Св.Св.Кирил и Методий-1928г., „Пробуждане-1870“, „Селска пробуда-1927“, „Христо Ботев 1874г.“, „Просвета 2005“, „Селски будилник 1906“, „Отец Паисий-1903“, „П.К.Яворов-1928г.“, „Пробуда 1920г.“, „Отец Паисий-1920г.“, „Димитър Данаилов-2013“) и 1 читалище („Стоян Заимов 2016“), което е без библиотечен фонд.

Географското и транспортно разположение, природните и екологични дадености на община Чирпан определят туризма като една от алтернативите за развитие на местната икономика. Община Чирпан няма възможност да развие самостоятелен туристически продукт, поради ограничените си ресурси. Една от целите е възможността за коопериране със съседните общини или в съчетание с друг туристически продукт. Силен притегателен център в тази сфера ще бъде споменатата по горе в текста - крепост „Карасура“. Необходимо е да се търси възможност за финансиране на археологическите разкопки, експонирането и развитието на прилежаща туристическа инфраструктура. Винения туризъм е добра перспектива за общината, а най-силният актив е инвестиционния интерес „Мидалидаре Естейт“.

Основно предизвикателство е лошото състояние на пътната мрежа. Обособяване на екопътеки по маршрути с възможности за велоалеи и пешеходен туризъм: Шато „Трендафилов“ – местността „Карасура“, местността „Калето“ – манастир в с. Златна ливада. Обособяване на паркоместа за алтернативен туризъм (кемпери, семейни излети) – местностите „Памуклука“, „Ягъч“ и край манастир „Св. Атанасий“ в с. Златна ливада. Към 2019 година е обособен нов туристически маршрут, който ще запознава туристите с природните и културни забележителности в землищата на чирпанските села Стоян Заимово и Могилово. Дължината на туристическата пътека е 5 км., началото е от центъра на с. Могилово до местността „Голямата черква“, намираща се на един километър от с. Стоян Заимово, където се изгражда параклисът „Св. Пантелеймон“. На територията на гр. Чирпан е изграден културно информационен център в кв. „Кирил и Методий“ – запад, в помощ на туристите.

Като заключение може да кажем, че община Чирпан има всички предпоставки за развитие на алтернативни форми на туризъм, заради богатото културно наследство.

4. АНАЛИЗ ПО ФАКТОРИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА

4.1. Отпадъци

4.1.1. Нормативна база и изисквания към общините

В националното законодателство – Закона за управление на отпадъците (ЗУО) са определени ангажиментите на кметовете на общините, касаещи организирането и управлението на битовите и строителните отпадъци, образувани на общинска територи. Съгласно ЗУО кметът на общината осигурява условия, при които всеки притежател на битови отпадъци се обслужва от лица по чл. 35 от ЗУО, на които е предоставено право да извършват дейности по тяхното събиране, транспортиране, оползотворяване и/или обезвреждане. Кметът на общината отговаря за:

1. осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
2. събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им;
3. почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
4. избора на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци;
5. организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община;
6. разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;
7. организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци;

8. изпълнението на решенията на общото събрание на регионалните сдружения и съдейства за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;

9. организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 от ЗУО и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане;

10. разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъците и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане;

11. осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места;

12. почистването от отпадъци на общинските пътища в съответствие с чл. 12 от ЗУО;

13. осигуряването на информация на обществеността по т. 1 - 12, 14 и 15, както и информация относно мерките за предотвратяване образуването на отпадъци и предотвратяването на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин;

14. поддържането на регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община;

15. предотвратяването на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища и организиране на почистването им.

Съобразно чл. 20 от ЗУО кметът на общината организира изпълнението на задълженията си за участие в системите за разделно събиране по чл. 19, ал. 3, т. 6 от ЗУО, като сключва договори при условия и ред, определен с решение на общинския съвет, с:

1. организации по оползотворяване, притежаващи разрешение, издадено по реда на глава пета, раздел III от ЗУО, и/или

2. други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, издаден по реда на глава пета, раздели I и II от ЗУО, за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъци на територията на съответната община, и/или комплексно разрешително, издадено по реда на глава седма, раздел II от Закона за опазване на околната среда (ЗООС).

С договорите се урежда разделното събиране на отпадъци от домакинствата, административните, социалните и обществените сгради, заведенията за обществено хранене, търговските обекти и обектите за отдиш, забавления и туризъм. С договорите се определят най-малко следните условия:

1. изискванията към системата за разделно събиране на отпадъците от домакинствата, в т.ч. обслужвано население, вид, брой и разположение на съдовете и площадките за разделно събиране на отпадъците, честота на обслужване;

2. количествени цели за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците от домакинствата и подобни отпадъци, както и условията и редът за отчитане на тяхното изпълнение;

3. задълженията за контрол по спазване на изискванията за разделно събиране на територията на съответната община;

4. задълженията за предоставяне на информация на гражданите на съответната община по прилагане на системата за разделно събиране, провеждане на образователни и информационни кампании и работа с обществеността.

Съгласно чл. 23 от ЗУО общините, включени във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 от ЗУО, създават регионална система за управление на отпадъците, състояща се от регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци. Регионалната система за управление на отпадъците има за цел да постигне тяхното ефективно събиране, транспортиране и третиране съобразно изискванията на чл. 6, ал. 1 от ЗУО и изпълнение на задълженията по чл. 19 от ЗУО чрез участие на общините.

Общините - членове на регионалното сдружение, определят собствеността на регионалното депо и/или друго съоръжение за третиране на отпадъците. Собствеността може да бъде:

1. на общината, която е собственик на терена или има учредено право на строеж върху определения за изграждане терен;

2. съсобственост на общините - членове на сдружението;

3. съсобственост между финансиращия частен партньор и общината - собственик на терена, и/или общините - членове на сдружението;

4. собственост на финансиращия частен партньор за съоръженията за подготовка преди оползотворяване или обезвреждане и оползотворяване на отпадъците.

Цената за третиране на тон отпадък, постъпил в регионалната система за управление на отпадъците, е еднаква за всички членове на регионалното сдружение и в нея не може да бъде калкулирана печалба за сдруженията.

Съобразно чл. 12 от ЗУО собствениците на пътищата по чл. 8 от Закона за пътищата отговарят за:

1. почистването от отпадъци на пътя, земното платно, пътните съоръжения, обслужващите зони, крайпътните обслужващи комплекси и опорните пунктове за поддържане по смисъла на § 1, т. 1 - 3, 6, 9 и 10 от допълнителните разпоредби на Закона за пътищата;

2. осигуряването на съдове за събиране на отпадъците и транспортирането им до съоръжение за тяхното третиране.

Най-новият нормативен документ е ***Наредбата за реда за изготвяне и образеца на план-сметката за относимите разходи за извършване на дейностите по предоставяне на услугите, за които се заплаща таксата за битови отпадъци, и за начина на изчисляване размера на таксата при прилагане на основите, предвидени в закона за местните данъци и такси***, Приета с ПМС № 93 от 04.04.2024 г., Обн. ДВ. бр.31 от 9 Април 2024г.

С наредбата се определят:

1. редът за изготвяне и образецът на план-сметката за относимите за календарната година разходи за извършване на дейности по предоставяне на услугите, за които се заплаща таксата за битови отпадъци;

2. начинът за изчисляване на размера на таксата за битови отпадъци при прилагане на основите, посочени в Закона за местните данъци и такси;

3. форматът на информацията и данните относно план-сметката и таксата за битови отпадъци, които се публикуват ежегодно на интернет страницата на общината.

Наредбата има за цел да подпомогне общините в дейността им по определянето на таксата за битови отпадъци.

Съгласно чл. 10 от цитираната Наредба количеството битови отпадъци е водеща основа за определяне на размера на таксата за битови отпадъци. Общинският съвет може да приеме основа или основи, различни от водещата, при условие че съществуват обективни обстоятелства, възпрепятстващи прилагането на водещата основа.

Основите за определяне размера на таксата за битови отпадъци, които общинският съвет може да приеме, са:

1. за услугата по събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения и инсталации за тяхното третиране:

- а) индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост;
- б) количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;
- в) брой ползватели на услугата в имота;

2. за услугата по третиране на битовите отпадъци в съоръжения и инсталации:

- а) индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост;
- б) количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;
- в) брой ползватели на услугата в имота;

3. за услугата по поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места и селищните образувания в общината:

- а) брой ползватели на услугата в имота;

б) разгъната застроена и/или незастроена площ на недвижимия имот.

Общинският съвет може да приеме различни основи за отделните населени места, за отделните зони в тях, за селищните образувания, за различните категории задължени лица и за отделните услуги, за които се заплаща таксата за битови отпадъци, като бъдат посочени изрично мотивите за различните основи.

Годишният размер на частта от таксата за битови отпадъци за имота според индивидуално определеното количество съобразно теглото битови отпадъци за имота, различно от торби с определена вместимост и товароносимост, се определя със специални формули представени в наредбата.

Съгласно ПЗР на Наредбата, за първата година на прилагане на основата по чл. 11 и за целите на показателя "Sk" по чл. 11, ал. 1, общинският съвет може да определи минимално количество битови отпадъци за имота за календарната година, съобразено с извършения анализ за минималното количество битов отпадък, генерирано от един ползвател на услугата в дадено населено място, селищно образувание или зона, по ред, определен в наредбата по чл. 9 от Закона за местните данъци и такси.

Когато измереното количество за годината надвишава или е по-малко от определеното количество на битовите отпадъци, разликата спрямо размера на преизчислената такса според реално измереното за годината количество се доплаща или прихваща от дължимата такса за следващата календарна година.

Изпълнението на наредбата се възлага на кметовете на общините в Република България. Следователно кметът на Чирпан следва да организира прилагането на наредбата и в най-скоро време община Чирпан да започне да прилага изискването за определяне на такса битови отпадъци спрямо количеството генерирани отпадъци от всеки жител, т.е. да се приложи принципа „замърсителят плаща“.

4.1.2. Анализ на състоянието на управлението на отпадъците, образувани на територията на община Чирпан. Основни изводи от анализите на състоянието на управление на отпадъците и препоръки за изпълнение

Анализирането на количествата и състава на отпадъците в общината е от съществено значение при вземане на решения за промени в системите за управление на отпадъците, оптимизации на процесите и необходими инвестиции в сферата на управлението на отпадъците.

Процесите, свързани с генериране, събиране, транспортиране, предварително третиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия.

Законът за управление на отпадъците разделя отпадъците на четири основни категории:

- битови;
- производствени;
- строителни;
- опасни отпадъци,

и поставя еднакви изисквания за управлението на отпадъците, както към малките, така и към големите общини. Община Чирпан е една от сравнително малките общини в България, но се сблъсква с почти пълната гама проблеми, свързани с управлението на отпадъците.

Големите количества отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората от съвременното общество, производството и търговията, налага предприемането на мерки за намаляване на общото им количество, повторната им употреба и увеличаване рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването на отпадъците като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

Анализът на битовите отпадъци е ключов анализ за разработването на общинската програма и дава отговор на следните въпроси:

- Какви са количествата и тенденциите на различните потоци отпадъци в общината за анализирания период;
- Какви са количествата образувани отпадъци в общината и каква е нормата на натрупване;
- Какъв е морфологичният състав на образуваните битови отпадъци в общината;
- Какви са количествата повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци за разглеждания период и какви са тенденциите в третирането на битовите отпадъци;

Каква е степента на изпълнение на целите, които са поставени пред общината в съответствие с националното законодателство и разпределението на ангажиментите между общините в дадена РСУО, ако те са одобрили споразумение за такова разпределение.

➤ **Битови отпадъци**

Съгласно *Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците* битови отпадъци са:

а) смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от домакинства, включително хартия и картон, стъкло, метали, пластмаса, биологични отпадъци, дървесина, текстил, опаковки, отпадъци от електрическо и електронно оборудване, отпадъци от батерии и акумулатори, както и обемни отпадъци, включително дюшеци и мебели;

б) смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от други източници, когато тези отпадъци са сходни по естество и състав с отпадъците от домакинства;

Битовите отпадъци не включват отпадъците от производството, селското стопанство, горското стопанство, рибарството, септичните ями и канализационната система и от третирането на отпадъчните води, включително утайки от пречистване на отпадъчни води, излезли от употреба моторни превозни средства или отпадъци от строителство и разрушаване.

Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от:

- мястото на образуване;
- стандартът на живот на населението и неговата култура;
- степен на благоустроеност на населените места;
- начин на отопление;
- други фактори.

Количествата образувани битови отпадъци за дадена административна единица е различно в зависимост от броя на жителите и потребителските навици и възможности. Като се изхожда от административно - териториалната и социално - икономическа характеристика на община Чирпан, основните източници на битови отпадъци се явяват:

- домакинствата;
- промишлените предприятия;
- търговски и обслужващи обекти.

➤ **Количествени данни за битовите отпадъци**

• **Образувани битови отпадъци на територията на община Чирпан**

Утвърдената през 2019 г. от министъра на околната среда и водите „Методика за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци“ дава рамката за определяне на количествата образувани битови отпадъци.

Битовите отпадъци включват различните отпадъчни потоци от домакинствата и подобни отпадъци, описани в схемата – смесени битови отпадъци, разделно събрани масово разпространени отпадъци, разделно събрани биоразградими и биоотпадъци от поддържане на обществени площи, паркове и градини и др.

Всички населени места в община Чирпан са обхванати от системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване.

Смесените битови отпадъци в общината се събират и транспортират общинско предприятие „Чистота“.

Данните за образуваните смесени битови отпадъци на територията на община Чирпан и предадени за депониране са представени в следващата таблица:

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Количество образувани в община Чирпан смесени битови отпадъци, т.	4265,90	3916,91	4708,70	4800,14	2887,72	3072,64	6183,42	6011,16	5756,18

Източник: Община Чирпан

Видно е, че количеството на смесените битови отпадъци се запазва относително постоянно през последните три години.

- **Предадени за предварително третиране смесени битови отпадъци, образувани от територията на община Чирпан**

Към настоящия момент не се извършва сепариране на смесените битови отпадъци на община Чирпан, тъй като в Регионалния център Стара Загора не е въведена в експлоатация сепариращата инсталация. След като бъде въведена в експлоатация, се очаква всички смесени битови отпадъци, генерирани на територията на община Чирпан, да бъдат подложени на операция по предварително третиране и да бъдат отделяни рециклируемите компоненти.

- **Количество образувани рециклируеми и оползотворими отпадъци след предварително третираните на смесени битови отпадъци, генерирани на територията на община Чирпан**

Не се извършва сепариране на смесените битови отпадъци на общината.

- **Депониране на отпадъци**

В таблицата са представени данните за директно депонираните битови отпадъци, образувани от територията на община Чирпан.

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Количество битови отпадъци от община Чирпан предадени за директно депониране, т.	4265,90	3916,91	4708,70	4800,14	2887,72	3072,64	6183,42	6011,16	5756,18

Източник: Община Чирпан

- **Норма на натрупване и сравнителен анализ**

Важен показател за управление на отпадъците е нормата на натрупване на отпадъците, представена като количеството на образувани битови отпадъци на жител за година. Нормата на натрупване в община Чирпан показва тенденция за увеличаване на количеството на образувани битови отпадъци на жител годишно до 2022г. и леко намаление през 2023г.

Година	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Количество образувани битови отпадъци в община Чирпан, т.	4708,70	4800,14	2887,72	3072,64	6183,42	6011,16	5756,18
Население на община Чирпан, бр. жители	19 620	19 500	19 167	19 273	18 859	17 730	17 573
Норма на натрупване в община Чирпан, кг/жител/год.	240	246	151	159	328	339	328

Източник: Изчислено на база на информация от НСИ за броя на населението в община Чирпан и образувани битови отпадъци в общината

- **Разпределение на задълженията на участниците в РСУО**

Община Чирпан е част от регионално сдружение за управление на отпадъците – регион Стара Загора.

През 2009 година е регистрирано юридическо лице - Сдружение с нестопанска с наименование „Регионално сдружение за управление на отпадъците - Стара Загора“ с Решение №238 от 05 януари 2009г. на Старозагорски Окръжен съд /Търговско отделение/ и включва общините Стара Загора, Казанлък, Гурково, Гълъбово, Мъглиж, Братя Даскалови, Чирпан, Николаево, Твърдица и Опан.

На 22.12.2014 г. Регионално сдружение за управление на отпадъците – Стара Загора, което включва още 2 общини - Раднево и Павел баня, с което участващите в сдружението общини стават 12 на брой.

Участниците в Регионалното сдружение разпределят задълженията помежду си и носят отговорност за изпълнение на целите за разделно събиране на отпадъците, заложи в ЗУО, като процентът за всяка община се определя на общо събрание на членовете на РСУО.

- **Морфологичен състав на образуваните количества смесени битови отпадъци**

През 2019 г. МОСВ утвърди нова „Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци“. В методиката е направен задълбочен анализ на тенденциите в развитието на образуване на отпадъците, както и на тенденциите в развитието на материалите и връзката им с образуване на различните фракции. Определени са и основните параметри, влияещи върху нормата на натрупване и морфологичния състав на отпадъците.

Основните източници на битови отпадъци в община Чирпан е от населението, а останалото количество от търговски, административни, социални, фирмени и други подобни обекти.

По проект на ПУДООС „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“ е изготвен доклад е от проучване на морфологичния състав на битовите отпадъци на територията на Република България по Българо-Швейцарска програма за сътрудничество. Основната цел на доклада е да представи поглед към морфологичния състав на битовите отпадъци на територията на Република България. Докладът включва задължителните количествени и качествени данни на общинско, регионално и национално ниво, също така описание на хода на изпълнение на работата през всички етапи на пробовземане, информация за осъществени срещи, протоколи и т.н. В него е изготвен „Морфологичен анализ на битовите отпадъци образувани в община Чирпан“. Обобщени данни за морфологията на образуваните битови отпадъци в община Чирпан съгласно доклада са представени в следващата таблица.

Вид Отпадък	Средни Стойности % Пролет	Средни Стойности % Лято	Средни Стойности % Есен	Средни Стойности % Зима	Средного дишен Процент
Хранителни	9%	9%	10%	6%	9%
Хартия	4%	1%	9%	8%	6%
Картон	5%	5%	4%	0%	4%
Пластмаса	7%	22%	15%	17%	15%
Текстил	6%	4%	14%	3%	7%
Гума	1%	0%	0%	0%	0%
Кожа	0%	1%	4%	1%	1%
Градински	15%	30%	5%	8%	14%
Дървесни	3%	0%	0%	2%	1%
Стъкло	4%	10%	4%	2%	5%
Метали	3%	2%	3%	1%	2%
Инертни>4 см	8%	0%	2%	22%	8%
Опасни	1%	1%	6%	1%	2%
Други	5%	5%	8%	3%	5%
Ситна Фракция<4см	31%	10%	14%	28%	21%

Информацията за средногодишния % на съдържание на различните фракции в битовите отпадъци са представени графично:

Данните показват, че с най-висок % е ситната фракция под 4 см. Градинските отпадъци и пластмасата също са с висок процент. С най-нисък % на образуване са гумата, кожата и дървесните отпадъци. Основните видове опасни отпадъци, които се образуват са опаковки от препарати, съдържащи опасни вещества, бои и лакове, дървесина, съдържаща опасни вещества, кърпи, парцали от избърсване, съдържащи опасни вещества и др.

- **Цели по чл. 31 от ЗУО на общините**

В чл. 31, ал. 1 на ЗУО са поставени цели за системите за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци за кметовете на общините, както следва:

1. най-късно до 1 януари 2020г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
2. най-късно до 31 декември 2020г. ограничаване на количеството, депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.
3. най-късно до 31 декември 2025г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко 55 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
4. най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко 60 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
5. най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
6. най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

Целите се изпълняват поетапно, като се повишават с 1 % всяка следваща година. Към 31.12.2020г. община Чирпан има 1 067 т. подготвени за повторна употреба и рециклиране отпадъци, т.е. налице е неизпълнение на целта по чл. 31, ал. 1, т. 3 от ЗУО, тъй като е достигната степен от само 26%. Това е видно от Заповед № 58/27.02.2023г. на изпълнителния директор на ИАОС.

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Предадени за оползотворяване (в т.ч. рециклиране) от общо образуваните битови отпадъци, %	2	2	4	9	3	26
Заложени цели, %	25	25	40	40	50	50

Източник: ИАОС

Видно от данните, изпълнението на целите от 2015 до 2020 г. за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци по чл. 31, ал. 1, т. 1 от ЗУО на община Чирпан не е постигнато.

В чл. 31, ал.1, т. 2 на ЗУО е въведено изискването най-късно до 31 декември, 2020г. да се ограничи количеството на депонираните биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани през 1995г. Съгласно издадена Заповед № 59/27.02.2023г. от Изпълнителния директор на ИАОС, изпълнението на целта по чл. 31, ал. 1, т. 2 на ЗУО за община Чирпан за 2020г. е 80 %. Поставената цел за годината е 65 %.

По отношение на целите за ограничаване на депонираните количества биоразградими отпадъци, изпълнението за 2020 година е постигнато.

➤ Производствени отпадъци

"Производствени отпадъци" са отпадъците, образувани в резултат на производствената дейност на физическите и юридическите лица. Генераторите на производствени отпадъци на територията на община Чирпан са действащите промишлени предприятия. Промислеността в общината главно е представена от предприятия за производство на вина, производство на птици, козметика.

Община Чирпан не събира данни за производствените отпадъци образувани на територията ѝ. Данните се докладват от производствените предприятия в годишните отчети, подавани към ИАОС по реда на *Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри.*

Образуваните производствени отпадъци в община Чирпан са представени в следващата таблица:

Година	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Образувани производствен и отпадъци в община Чирпан, т.	1657,546	1742,304	2985,330	1257,493	2962,636	4643,0	4204,56

Източник: ИАОС

Данните показват непостоянна тенденция в количествата на образуваните производствени отпадъци. След 2020г. производствените отпадъци, образувани от промишлеността в общината значително се увеличават.

➤ **Строителни отпадъци**

Съгласно ЗУО "строителни отпадъци" са отпадъците от строителство и разрушаване, съответстващи на кодовете отпадъци, посочени в глава 17 от Индекс към *Решение 2000/532/ЕО на Комисията от 3 май 2000 г. за замяна на Решение 94/3/ЕО за установяване на списък на отпадъците в съответствие с член 1, буква "а)" от Директива 75/442/ЕИО на Съвета относно отпадъците и Решение 94/904/ЕО на Съвета за установяване на списък на опасните отпадъци в съответствие с член 1, параграф 4 от Директива 91/689/ЕИО на Съвета относно опасните отпадъци и следващите му изменения.*

Националното законодателство поставя конкретни цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци, както и вменява задължения на местното самоуправление за управление на строителните отпадъци.

В следващата таблица са показани задължения, на общините за влягане на рециклирани строителни материали в строежите, които следваше да бъдат поетапно постигнати до 2020г. Поставените цели за 2020г. важат за всяка следваща.

Вид строителна дейност	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Строителство на сгради, финансирани с публични средства	1,00%	1,00%	1,00%	1,50%	1,50%	1,50%	2,00%
Строителство на пътища с публични средства	5,00%	5,00%	8,00%	8,00%	8,00%	10,00%	10,00%
Рехабилитация, основен ремонт и реконструкция на пътища, финансирани с публични средства	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Строителство, реконструкция и основен ремонт на други строежи от техническата инфраструктура, финансирани с публични средства	3,00%	3,00%	5,00%	5,00%	6,00%	7,00%	8,00%
Оползотворяване на СО в обратни наципи	8,00%	9,00%	10,00%	11,00%	11,00%	11,00%	12,00%

Кметът на съответната община отговоря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влягане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране (чл. 10, ал. 4 от ЗУО).

Разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране на строителни отпадъци, получени в резултат на принудителното премахване на строеж, са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението. Въз основа на влязла в сила заповед за премахване

на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците, кметът на съответната община подава заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение за събиране на вземането от задължените лица по реда на чл. 417, т. 2 от Гражданския процесуален кодекс.

В случаите, когато кметът на община е възложител на строителни и монтажни работи, с изключение на текущи ремонти, и възложител на премахване на строежи, следва да изготви план за управление на строителните отпадъци. Съдържанието и изискванията към плана са определят в *Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали*.

При възлагане на обществени поръчки от кмета на община за проектиране и изпълнение на строежи, с изключение на премахване на строежи, в условията за избор на изпълнител и в договорите за възлагане трябва да се включват задължения към изпълнителите за влагане на рециклирани строителни материали. За обекти, за които не се изисква одобрен инвестиционен проект, плановете за управление на строителни отпадъци се одобряват от кмета на община или оправомощено от него длъжностно лице, на чиято територия се реализира проектът.

Изпълнението на плана за управление на строителни отпадъци и състоянието на строежите, за които не се упражнява строителен надзор се установяват с отчет до кмета на общината, в който се описва изпълнението на целите за оползотворяване и рециклиране на строителни отпадъци и целите за влагане на рециклирани строителни материали при реализацията на проекта, като се прилагат и копия на първични счетоводни документи, доказващи предаването на отпадъците на лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ за извършване на дейности с отпадъци.

Кметът на общината отговаря за организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община (чл. 19, ал. 3, т. 5 от ЗУО).

В Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влягане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г. се регламентира:

- създаването на система за управление и контрол на дейностите по събиране, транспортиране и третиране на строителните отпадъци;
- изискванията за влягане на рециклирани строителни материали в строителството;
- изискванията за управление на строителните отпадъци в процеса на строителство и премахване на строежи.

В нея са описани изискванията за управление на строителните отпадъци в процеса на строителство и разрушаване на строежи, като на кметовете на общините е вменено задължение да изпращат информацията до директора на РИОСВ, на чиято територия ще се извършват СМР или премахване на строежи, за издадените през предходния месец разрешения за строеж или заповеди за премахване на строеж.

➤ **Количествени данни за строителните отпадъци за община Чирпан**

Информация за образуваните количества строителни отпадъци на територията на община Чирпан се събира в ИАОС, по реда на Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри и са представени в следната таблица:

Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Образувани строителни отпадъци общо, т.	12,024	451,003	77,562	252,080	321,770	152,130	57,424	N/A	N/A

Източник: ИАОС

По данни на община Чирпан събрани и предадени за депониране строителни отпадъци за 2015г. са 473,24 т., а за 2016г. – 316,08 т. В периода 2017-2023г. няма

предадени за депониране строителни отпадъци. Общината има сключен договор с „Анес 96“ ООД за събиране и третиране на строителни отпадъци.

➤ **Опасни отпадъци**

"Опасни отпадъци" са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 на ЗУО.

➤ **Опасни отпадъци, образувани на територията на община Чирпан**

Опасните отпадъци, образувани на територията на община Чирпан са част от потока на битовите, производствените, строителните, отпадъците от лечебните и здравните заведения и масово разпространените отпадъци.

В следващите таблица и графика са представени количествата събрани от ИАОС, по реда на *Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри*, за образуваните опасни отпадъци от всички потоци отпадъци в община Чирпан за периода от 2014 г. до 2022 г.

Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Образувани опасни отпадъци общо, т.	7,304	13,302	21,041	41,164	24,933	50,799	8,286	157,393	26,707

Източник: ИАОС

Данните показват неравномерност на количествата образувани опасни отпадъци в периода 2014-2022г., като най-големият пик от 157,393 тона опасни отпадъци е през 2021г.

➤ **Пестициди**

Всички забранени, негодни и с изтекъл срок на годност пестициди в България са под контрола на институциите, отговарящи за тях: Министерство на земеделието и храните (МЗХ) - Националната служба по растителна защита (НСРЗ) с

регионалните си структури; МОСВ – ИАОС, РИОСВ; Главна дирекция Гражданска защита към МВР и нейните поделения по области и общинската администрация по населени места.

НСРЗ към МЗХ, МОСВ и ИАОС чрез своите регионални структури следят ежегодно състоянието на складовете и залежалите и негодни за употреба пестициди, съхранявани в тях.

Екологосъобразното управление на наличните в страната количества залежали негодни за употреба пестициди е задължение на Общините, а мониторингът и контролът се осъществява от МОСВ (ИАОС и РИОСВ) и МЗХ (НСРЗ и РСРЗ).

Контролът върху съхранението на неразрешени и с изтекъл срок на годност ПРЗ в складове на производители, преопаковчици, търговци и дистрибутори на ПРЗ се осъществява от НСРЗ.

Към момента в страната липсват подходящи съоръжения за обезвреждане на негодните за употреба пестициди. Няколко проекта за събиране и съхранение и за изнасяне на пестициди извън територията на страната са реализирани с финансиране по ПУДООС и други източници.

Големите количества пестициди и препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност в страната предполагат последващо реализиране на проекти от страна на държавата, тъй като средствата, необходими за изнасянето им извън страната са непосилни за бюджетите на малките общини.

В регистъра на складове и съхраняваните в тях негодни за употреба пестициди, поддържан от ИАОС е налична информация за съхраняването на територията на община Чирпан на следните пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност с неизвестен състав:

- Село Изворово – в склад частна собственост се съхраняват 300 кг. твърди пестициди с неизвестен състав и 600 кг. течни пестициди с неизвестен състав. Състоянието на склада е добро.

- Село Спасово – в склад частна собственост се съхраняват 4000 кг. твърди пестициди с неизвестен състав и 1000 кг. течни пестициди с неизвестен състав. Състоянието на склада е добро.
- Село Яздач – в склад частна собственост се съхраняват 200 кг. твърди пестициди с неизвестен състав и 50 кг. течни пестициди с неизвестен състав. Състоянието на склада е добро.
- Село Гита – в склад частна собственост се съхраняват 2000 кг. твърди пестициди с неизвестен състав. Състоянието на склада е добро.
- На територията на община Чирпан са разположени и складове за излезли от употреба пестициди още в селата Ценово, Зетъово и 2 склада в с. Яворово, в които според регистъра на ИАОС не се съхраняват пестициди.

Сумите, необходими за финансиране на дейностите по обезвреждане на излезлите от употреба пестициди са големи и общинските бюджети не могат да си позволят да отделят такива средства.

Община Чирпан следва да търси външно финансиране, за да се справи с този проблем, в т.ч. чрез проекти на МОСВ, ПУДООС, Българо-швейцарската програма за сътрудничество и др.

4.1.3. Специфични отпадъчни потоци

➤ Масово разпространени отпадъци

"Масово разпространени отпадъци" са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление.

За всички потоци масово разпространени отпадъци е прието специфично законодателство и са поставени отделни национални цели за тяхното управление, които България е задължена да постигне.

➤ Отпадъци от опаковки

"Отпадъци от опаковки" са всякакъв вид опаковки или опаковъчни материали, които попадат в обхвата на определението за "отпадък" по смисъла на § 1, т. 17 от ДР на ЗУО, с изключение на остатъците, получени от производствени процеси.

В Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки, приета с ПМС № 271 от 30.10.2012 г. се определят изискванията за пусканите на пазара опаковки и опаковъчни материали, както и за разделното събиране, многократна употреба, рециклиране, оползотворяване и/или обезвреждане на отпадъци от опаковки, включително постигането на цели за рециклиране и/или оползотворяване. За всички пуснати на пазара опаковани стоки задължително се прилага схемата на разширена отговорност на производителя по § 1, т. 35 от допълнителните разпоредби на ЗУО.

С наредбата се регламентират:

- изискванията за предотвратяване вредното въздействие на отпадъците от опаковки върху околната среда;
- прилагането на мерки от лицата, които пускат на пазара опаковани стоки, за събирането, оползотворяването и/или обезвреждането на образуваните в резултат на тяхната употреба отпадъци от опаковки без риск за човешкото здраве и околната среда и за постигане на целите за оползотворяване;
- изискванията към пусканите на пазара опаковки;
- изискванията за маркиране на опаковките;
- мерките, насочени приоритетно към предотвратяване на образуването на отпадъци от опаковки и като допълнителни основни принципи, към повторна употреба на опаковките, към рециклиране и други форми на оползотворяване на отпадъците от опаковки и към намаляване на окончателното обезвреждане на такива отпадъци, с цел да се спомогне за прехода към кръгова икономика;
- условията за носене на отговорност от първоначалния причинител на отпадъци от опаковки по цялата верига от тяхното събиране до третирането им, както и за споделяне и прехвърляне на отговорността между лицата, участващи във веригата за събиране и третиране, в съответствие с чл. 7, ал. 3 от ЗУО;
- мерките, които определят носенето на разширена отговорност от производителите, с цел насърчаване на повторната употреба,

предотвратяването, рециклирането и друго оползотворяване на отпадъците от опаковки в съответствие с чл. 13, ал. 2 и 3 ЗУО;

- създаването на системи за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки;
- информирането на крайните потребители за ролята им в разделното събиране на отпадъци от опаковки, значението на маркировките върху съществуващите опаковки на пазара и наличните системи за събиране, оползотворяване и обезвреждане;
- изискванията и задълженията към схемата за разширена отговорност на производителя за опаковани стоки за отпадъци от опаковки по § 1, т. 35 от допълнителните разпоредби на ЗУО.

- **Системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки**

На национално ниво 40 общини са обхванати 100% от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки, а 82 общини нямат изобщо такова събиране.

До месец март 2016г. в община Чирпан (единствено в гр. Чирпан) се е извършвало разделно събиране на отпадъци от опаковки, съгласно сключен договор с „ЕКОПАК БЪЛГАРИЯ“ АД, след това с „Екоколект“ АД, а към настоящия момент общината има договор с БУЛЕКОПАК АД.

Изградената система за разделно събиране е двуцветна. На 55 точки (места) в гр. Чирпан са поставени съдове тип „Иглу“ в жълт цвят, предназначен за отпадъци от хартия, пластмаса и метални опаковки (отпадък с код 15 01 06 – смесени опаковки) и съдове тип „Иглу“ в зелен цвят – за отпадъци от стъклени опаковки (код 15 01 07 – опаковки от стъкло). От скоро има поставени съдове за разделно събиране на отпадъци от опаковки и в с. Могилово.

Данните за количествата събрани отпадъци от цветните контейнери са, както следва:

Година	От жълт контейнер с код 15 01 06 (хартия, пластмаса и метални опаковки)		От зелен контейнер с код 15 01 07 (стъкло)		Нерециклируеми отпадъци, предназначени за депониране (т.)
	Събрани отпадъци (т.)	Отделени рециклируеми отпадъци (т.)	Събрани отпадъци (т.)	Отделени рециклируеми отпадъци (т.)	
2017	128,580	24,381	7,140	7,140	111,339
2018	95,860	19,320	6,600	6,600	83,140
2019	78,680	18,380	8,380	8,380	68,680
2020	49,140	11,860	5,960	5,960	43,240
2021	4,660	0,560	0,00	0,00	4,100
2022	31,060	3,860	8,060	8,060	10,620
2023	12,640	2,760	11,340	11,340	9,880

Източник: Община Чирпан

Отпадъците, постъпващи в жълтия контейнер представляват смесен отпадък и след сортиране се отделят много малко количество рециклируеми отпадъци. През целия период 2017-2023г. количеството на остатъчната негодна за рециклиране фракция, постъпила в цветните контейнери, е много по-голяма от количеството на рециклируемите отпадъци и не нараства през годините, т.е. налице е една неефективна система за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

➤ **Отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване**

„Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване“ е електрическо и електронно оборудване, което е отпадък по смисъла на § 1, т. 17 от допълнителните разпоредби на ЗУО, включително всички компоненти, монтажни възли и резервни части, които са част от ЕЕО по време на освобождаване на отпадъка.

„Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване извън бита“ е ИУЕЕО, образувано в резултат от търговската или професионалната дейност на физическите или юридическите лица.

„Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване от бита“ е излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, което произлиза от домакинства, както и от търговски, промишлени, институционални и други източници, което поради своите качества и количество е подобно на това от домакинствата. Излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване от бита, което е вероятно да бъде използвано както от домакинства, така и от различни от домакинствата потребители, при всички случаи се счита за ИУЕЕО от домакинства. Приета е Наредба, с която са определени специфични изисквания за управление излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване - *Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване, в сила от 01.01.2014 г.* С наредбата се определят изискванията за разделното събиране, транспортирането, съхраняването, предварителното третиране, повторната употреба, рециклирането, оползотворяването и/или обезвреждането на ИУЕЕО.

Изискванията се определят с цел:

- предотвратяване и намаляване на вредното въздействие върху околната среда и здравето на човека от образуването и управлението на ИУЕЕО;
- увеличаване количеството на повторно употребено, рециклирано и оползотворено чрез други операции ИУЕЕО за ограничаване на обезвреждането му и намаляване на отрицателните въздействия от използването на ресурсите и повишаването на ефикасността от такова използване;
- предприемане на мерки от лицата, участващи в проектирането, производството,
- разпространението и потреблението на електрическо и електронно оборудване (ЕЕО), както и от лицата, които извършват дейности с ИУЕЕО, за ограничаване вредното въздействие на ЕЕО през целия му жизнен цикъл и на образуваните от него отпадъци върху човешкото здраве и околната среда.

С наредбата се регламентират:

- въвеждането на изисквания за проектиране и маркиране на ЕЕО;

- извършването на дейностите по разделно събиране, транспортиране, съхраняване, предварително третиране, подготовка за повторна употреба, оползотворяване и/или обезвреждане на ИУЕЕО без риск за човешкото здраве и околната среда;
- информирането на крайните потребители за ролята им в разделното събиране на ИУЕЕО и за наличните системи за разделно събиране;
- случаите и условията за носене на отговорност от първоначалния причинител на ИУЕЕО по цялата верига от неговото събиране до третирането му, както и за споделяне и прехвърляне на отговорността между лицата, участващи във веригата за събиране и третиране на ИУЕЕО;
- мерките, които определят носенето на разширена отговорност от производителите т.ч. лицата, които пускат на пазара ЕЕО.

Все по-голямата употреба на електронни устройства в ежедневието ни води до образуване на все по-големи количества от този вид отпадък.

Община Чирпан има сключен договор с „Анес 96“ ООД за организиране на дейностите по разделно събиране на ИУЕЕО.

По данни на ИАОС, събирани по реда на *Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри* на територията на община Чирпан са образувани от бита, административни сгради и търговски обекти и производствени предприятия, следните количества ИУЕЕО:

Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Количество събрано ИУЕЕО в община Чирпан, т.	0,038	0,808	0,322	0,284	0,093	0,0394	N/A	N/A	N/A

Източник: ИАОС

Видно от представената информация за събраните количества ИУЕЕО, в Чирпан няма изразен тренд за увеличаване събраните количества.

➤ **Отпадъци от излезли от употреба моторни превозни средства**

„Излязло от употреба моторно превозно средство“ (ИУМПС) е отпадък по смисъла на § 1, т. 17 от допълнителните разпоредби на ЗУО, в т.ч.:

- моторно превозно средство с прекратена регистрация, за което има изрично писмено уведомление от лицензиран застраховател, съгласно чл. 18а, ал. 2, т. 1 от Наредба № I-45 от 2000 г.;
- моторно превозно средство, на което не е заверен знакът за технически преглед съгласно чл. 32д от Наредба № I-45 от 2000 г. или съгласно чл. 38 от Наредба № Н-32 от 2011 г. за повече от две години от определената му дата за следващ преглед за проверка на техническата му изправност, в случай че то се намира върху държавна или общинска собственост;
- изоставено регистрирано МПС.

Като подзаконен нормативен акт към ЗУО е приета *Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства*, която определя изискванията за събирането, транспортирането и третирането на ИУМПС и изискванията към пусканите на пазара моторни превозни средства (МПС), материали и компоненти за тях.

Изискванията на Наредбата се определят с цел:

- предотвратяване образуването на отпадъци от МПС;
- постигане на определените в наредбата нива за повторната употреба и рециклиране, повторна употреба и оползотворяване на ИУМПС, както и за ограничаване на обезвреждането им;
- предприемане на мерки от лицата, участващи в проектирането, производството, разпространението и потреблението на МПС, както и от лицата, които извършват дейности с ИУМПС, за ограничаване вредното въздействие на МПС през целия им жизнен цикъл върху човешкото здраве и околната среда;

- случаите и условията за носене на отговорност от първоначалния причинител на ИУМПС по цялата верига от неговото събиране до третирането му, както и за споделяне и прехвърляне на отговорността между лицата, участващи във веригата за събиране и третиране;
- мерките, които определят носенето на разширена отговорност от производителите, в т.ч. лицата, които пускат на пазара МПС.

Община Чирпан има сключени договори с „Кондор-Николай Димов“ ЕООД и „Инсайт-5“ ЕООД за организиране на дейностите по разделно събиране на ИУМПС.

➤ **Отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори**

"Негодна за употреба батерия или акумулатор" е батерия или акумулатор, която не може да бъде използвана за целите, за които е произведена, и е отпадък по смисъла на § 1, т. 17 от допълнителните разпоредби на ЗУО.

Приета е *Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори*. С наредбата се определят изискванията за пускането на пазара на батерии и акумулатори и за разделното събиране, транспортирането, съхраняването, предварителното третиране, рециклирането, оползотворяването и/или обезвреждането на НУБА. С нея се регламентират задълженията на икономическите оператори:

- намаляването на съдържанието на тежки метали в батериите и акумулаторите, създаването на системи за разделно събиране;
- предварително третиране, рециклиране и оползотворяване на НУБА с оглед ограничаване на обезвреждането и повишаване дела на рециклираните и оползотворени НУБА;
- предприемането на мерки от лицата, които участват в проектирането, производството и пускането на пазара на батерии и акумулатори, с оглед ограничаване вредното въздействие на тези продукти върху околната среда през целия им жизнен цикъл;
- екологосъобразното събиране, транспортиране, съхраняване, предварително третиране, оползотворяване и/или обезвреждане на НУБА;

- мерките, които определят носенето на разширена отговорност от производителите, в т. ч. лицата, които пускат на пазара батерии и акумулатори;
- случаите и условията за носене на отговорност от първоначалния причинител на отпадъци от НУБА по цялата верига от тяхното събиране до третирането им, както и за споделяне и прехвърляне на отговорността между лицата, които участват във веригата за събиране и третиране;
- изискванията за маркиране на батериите и акумулаторите с оглед информирание на крайните потребители за разделното събиране на НУБА и за съдържанието на тежки метали в тях;
- изискванията за маркиране капацитета на портативните и автомобилните батерии и акумулатори;
- информирането на крайните потребители за ролята им в разделното събиране и рециклирането на НУБА и за наличните схеми за разделно събиране и рециклиране.

Община Чирпан е сключила договор с дружеството "Екобулбатери" АД, за събиране на НУБА. На територията на общината в училища, детски градини, община, кметства, читалища и търговски обекти са поставени съдове за разделно събиране на портативни НУБА.

Провеждането на регулярни кампании за разделно събиране на НУБА сред населението би довело до увеличаване на количеството разделно събрани НУБА от населението.

➤ **Отпадъци от излезли от употреба гуми**

„Излезли от употреба гуми“ са всякакъв вид гуми, които попадат в обхвата на *Наредбата за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми* и отговарят на определението за „отпадък“ по смисъла на § 1, т. 17 от допълнителните разпоредби на ЗУО.

Наредбата за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми обхваща всички видове пуснати на пазара гуми и всички ИУГ и с нея се определят

изискванията за събиране, транспортиране, съхраняване, оползотворяване или обезвреждането на ИУГ, включително целите, за регенерирането и/или рециклирането, и/или оползотворяването им. С нея се регламентират:

- предотвратяването и ограничаването на замърсяването на околната среда в резултат на третирането и транспортирането на ИУГ;
- прилагането на мерки от лицата, които пускат на пазара гуми, за събирането, оползотворяването или обезвреждането на ИУГ без риск за човешкото здраве и околната среда и постигане на целите за регенерирането и/или рециклирането, и/или оползотворяването им;
- въвеждането и функционирането на екологосъобразна система за управление и контрол на дейностите по събиране, транспортиране, съхраняване, оползотворяване или обезвреждане на ИУГ;
- информирането на крайните потребители за ролята им в събирането на ИУГ и за наличните системи за събиране.

Количеството на ИУГ в община Чирпан е, както следва:

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Количество на образуванията в община Чирпан ИУГ, т.	5,934	0,030	83,640	42,559	6,00	N/A	N/A	N/A

Източник: ИАОС

Общината е сключила договор за сътрудничество с „Трансметал“ ЕООД за организиране на дейностите по безвъзмездно събиране, съхранение и предаване за последващо оползотворяване и/или обезвреждане на ИУГ.

Данни за количествата генерирани отпадъци от ИУГ са предоставени от ИАОС. Информацията се събира по реда на *Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. за реда и*

образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри.

➤ **Отпадъци от отработени масла и отпадъчни нефтопродукти**

През 2012г. е приета *Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти*.

"Отработени масла и отпадъчни нефтопродукти" са опасни и масово разпространени отпадъци по смисъла на § 1, т. 7 и 12 от допълнителните разпоредби на ЗУО.

"Отработено масло" е всяко смазочно или индустриално масло на минерална или синтетична основа, негодно за употреба по първоначалното си предназначение, като отработени моторни и трансмисионни масла, смазочни масла, турбинни и хидравлични масла

"Отпадъчни нефтопродукти" са всички течни, полутечни или твърди отпадъци на нефтена основа или техни смеси:

- а) които се отделят при съхраняването на нефт и течни горива;
- б) отпадъци от почистване на транспортни резервоари и резервоари за съхраняване на нефт и течни горива;
- в) отпадъци от маслено-водна сепарация;
- г) отпадъци от течни горива;
- д) отпадъци от преработка на нефт;
- е) утайки и емулсии, получени от различни производства;
- ж) нефтосъдържащи отпадъци - резултат от нормалната експлоатация на кораби.

Наредбата определя изискванията за пускането на пазара на масла и разделното събиране, съхраняването, транспортирането, оползотворяването и обезвреждането на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти. С наредбата се регламентират:

- предотвратяването и ограничаването на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаването на риска за човешкото

здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти;

- предприемането на мерки от лицата, които пускат на пазара масла, за разделното събиране, оползотворяването и/или обезвреждането на образуванията в резултат на тяхната употреба отработени масла без риск за човешкото здраве и околната среда и за постигане на целта за оползотворяване заложи в наредбата;
- въвеждането и функционирането на екологосъобразна система за управление и контрол на дейностите по третиране и транспортиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти;
- информирането на крайните потребители за ролята им в разделното събиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти и за наличните системи за събиране, оползотворяване и обезвреждане;
- мерките, които определят носенето на разширена отговорност от производителите, в т.ч. лицата, които пускат на пазара масла;
- случаите и условията за носене на отговорност от първоначалния причинител на отпадъци от отработени масла и отпадъчни нефтопродукти по цялата верига от тяхното събиране до третирането им, както и за споделяне и прехвърляне на отговорността между лицата, участващи във веригата за събиране и третиране.

Данните на следващата таблица показват количествата на генерираните на територията на община Чирпан отработени масла, предоставени на ИАОС от генератори.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Количество на образуванията в община Чирпан ОМ, т.	0,110	0,100	0,949	2,888	1,650	1,5	1,32	0,60

Източник: ИАОС

Данните показват, че тенденцията не е постоянна и има колебания през годините за образуваните отработени масла. На територията на общината се събират основно при смяна на масла на моторни превозни средства в пунктове за смяна на масла.

➤ **Отпадъци от обувки и текстил**

С изменението на ЗУО през 2021г. е заложен нов вид масово разпространен отпадъчен поток – отпадъци от обувки и текстил.

Все още не е приет подзаконов нормативен документ, с който да бъдат определени изискванията за пускането на пазара на обувки и текстил и разделното им събиране, съхраняване, транспортиране, оползотворяване и обезвреждане.

В чл. 84а, ал. 3 ЗУО е вменено задължение на кмета на общината да сключва договор само с една организация по оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил. Все още в страната не е издадено разрешение от МОСВ за дейност на дружество за организация за оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил, както и не е издадена Наредба за отпадъците от обувки и текстил.

В община Чирпан и в ИАОС не са налични данни за образувани текстилни отпадъци в общината. Тъй като до момента не е имало изискване за разделно събиране на този поток отпадъци, голям процент от реално образуваните отпадъци от обувки и текстил са част от смесените битови отпадъци.

До стартиране на фактическата дейност на организациите по оползотворяване на обувки и текстил, община Чирпан би могла да постави съдове за разделно събиране на този отпадъчен поток и/или да провежда кампании за тяхното разделно събиране като целта е намаляване количествата смесени битови отпадъци, пренасочване на отпадъците от обувки и текстил за рециклиране, а не за депониране.

➤ **Отпадъци от пречиствателни станции за отпадни води**

На национално ниво е приета е *Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в*

земеделieto. С нея се определят редът и начинът за оползотворяване на утайките от пречиствателни станции и пречиствателни съоръжения за отпадъчни води чрез употребата им в земеделието, изискванията, на които трябва да отговарят утайките, за да се гарантира, че няма да имат вредно въздействие върху човешкото здраве и околната среда, включително върху почвата и редът за отчитане на оползотворените утайки.

Утайките представляват органичен продукт, който се получава в резултат на процеса на пречистването на отпадъчни води. Утайките съдържат ценни за земеделието вещества, като органична част, азот, фосфор, калий, калций, сяра и магнезий. Те могат да съдържат и замърсители, като тежки метали, органични замърсители или патогенни организми. Качествата на утайките се определят от техния източник, от първоначалната концентрация на замърсители в пречистената вода, както и от техническите характеристики на извършените процеси, свързани с третирането на отпадъчни води и утайки.

От март 2021г. гр. Чирпан разполага с новоизградена пречиствателна станция за отпадъчни води, оразмерена за 19 641 еквивалент жители и водно количество от 112 литра за час. ПСОВ Чирпан е изградена на терен от 14 дка и осигурява включване на близо 70 на сто от населението. ПСОВ е изградена по проект: „Изграждане на пречиствателна станция за отпадъчни води и довеждащи колектори в гр. Чирпан“, по Договор за БФП № BG16M1OP002-1.009-0003-C01, финансиран от Оперативна програма „Околна среда 2014-2020г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове.

ИАОС и община Чирпан не разполагат с данни за количества образувани отпадъци от ПСОВ Чирпан.

➤ **Отпадъци от лечебни и здравни заведения**

Като специфичен отпадъчен поток за отпадъците от лечебните и здравните заведения е издадена *Наредба № 1 от 9 февруари 2015 г. за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на*

лечебните и здравните заведения. Тя е издадена съвместно от министрите на околната среда и водите и на здравеопазването. Задължения по тази наредба към общината не са заложиени.

Както е видно от горната графика през анализирания период се наблюдава нарастване на количествата образувани отпадъци от лечебни и здравни заведения. Отпадъците, класифицирани с 18-та група от Приложение 1 към *Наредба № 2 за класификация на отпадъците* - отпадъци от хуманното или ветеринарното здравеопазване и/или свързана с тях изследователска дейност (без кухненски отпадъци и отпадъци от ресторанти, които не са генерирани непосредствено от дейности на здравеопазването), образувани на територията на община Чирпан са с произход от действащите лечебни заведения и лекарски и стоматологични практики.

Общо образувани отпадъци от лечебни и здравни заведения образувани в община Чирпан за периода от 2015 г. до 2022 г. са представени в таблицата, като е видно увеличение през 2022г.:

Година	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Отпадъци от лечебните заведения, образувани в община Чирпан, т.	1,368	1,358	1,505	1,309	0,276	1,607	1,895	2,761

Източник: ИАОС

Основни изводи и препоръки:

- Събираните смесени битови отпадъци от община Чирпан все още не се подлагат в инсталацията за сепариране в Регионален център Стара Загора, тъй като тя все още не е въведена в експлоатация.
- Община Чирпан не успява да постигне заложените цели в чл. 31, ал.1. т.1 от ЗУО.

- Община Чирпан е сключила договори за организиране системи за масово разпространени отпадъци – отпадъци от опаковки, ИУЕЕО, НУБА, ИУГ, ИУМПС, както и на строителни отпадъци.
- Целесъобразно е да се увеличи обхвата на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки чрез поставяне на допълнителни съдове за разделно събиране на отпадъци в по-малките населени места в общината или кампанийно събиране на отпадъци от хартия, картон, стъкло, метали и пластмаси в населените места, които не са обхванати от системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки;
- Задължително е и редовното провеждане на информационни кампании за населението за ползите от разделното събиране на отпадъците, предвид данните към момента, които показват изхвърляне на смесени отпадъци в контейнерите за разделно събиране;
- Общината трябва да потърси възможности, в т.ч. финансиране за предаване за окончателно третиране на съхраняваните пестициди и препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност.

4.1.4. Стари замърсявания и нерегламентирани сметища

Извършено е „Закриване и рекултивация на общинско депо за неопасни твърди битови отпадъци на Община Чирпан“ с дата на приключване 21.01.2022г. Проектът е финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020“ по проект BG16M1OP002-2.010-0022-C02, като общият размер на финансирането е 2 979 761,48 лв., от които 2 532 797,26 лв. европейско и 446 964,22 лв. национално съфинансиране.

Площта на депото, която е рекултивирана в резултат от изпълнението на проекта за техническа рекултивация, е 3,93 хектара.

Рекултивацията на съоръжението има за цел максимално да ограничи неблагоприятното въздействие на натрупаните през годините на експлоатацията му

отпадъци върху околната среда. С предвидените рекултивационни мероприятия на съществуващото сметище ще се осигури:

- опазване на атмосферния въздух и повърхностните води от замърсяване;
- защита от проникването на повърхностни води в отпадъчното тяло на депото;
- прекратяване на разпрашаването на леките фракции отпадъци;
- вписване в релефа на околния терен на тялото на отпадъците;
- създаване на условия за контрол (мониторинг) на процесите протичащи в тялото на депото и въздействието му върху околната среда.

Операторът трябва да осъществява поддръжката и следексплоатационните грижи за площадката на депото, в т.ч. контрол и наблюдение на параметрите на околната среда за срок, не по-кратък от 30 години след закриване на депото.

Съгласно чл. 19, ал. 3, т. 15 от ЗУО кметът на общината отговаря за предотвратяването на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища и организиране на почистването им.

Община Чирпан извършва периодичен контрол за образуване на нерегламентирани сметища и регулярни проверки на генератори на отпадъци, с цел предотвратяване изхвърлянето на отпадъците на неразрешени за това места. Общината своевременно предприема мерки за тяхното почистване, но среща огромни затруднения за опазването на почистените терени. Наложени са и административни санкции на установени замърсители.

Целесъобразно е да бъдат предприети мерки за ограничаване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци на територията на община Чирпан, което може да бъде постигнато чрез увеличаване на контрола от страна на общината, поставяне на видеонаблюдение и др. мерки.

Изводи и препоръки:

- Общината е предприела необходимите действия за рекултивирането на старото общинско депо и е предвидено извършване на мониторинг и следексплоатационни грижи след рекултивиране на депото, съгласно нормативните изисквания, с цел своевременно регистриране на промените в

състоянието на компонентите на околната среда и обективна оценка на въздействието на обекта върху тях след неговото закриване и рекултивиране.

- Необходимо е засилване на контрола за предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на нерегламентирани за това места;
- Препоръчва се своевременното почистване на нерегламентирани сметища на територията на община Чирпан, с оглед недопускане на разширяването им и при възможност предприемане на мерки за недопускане на повторно нерагламентирано натрупване на отпадъци.

4.2. Шум

Шумът е нежелан или вреден външен звук, причинен от човешка дейност, в т.ч. шумът, излъчван от транспортните средства от автомобилния, железопътния, водния и въздушния транспорт, от инсталации и съоръжения на промишлеността, както и от локални източници на шум. Вредата от шума се превръща в една от характеристиките на модерния живот. Обикновено този фактор не действа изолирано, а участва в изключително сложна комбинация с други рискови фактори, които могат да бъдат химични, физични, биологични, психологични и такива, свързани с начина на живот, атакуващи човешкия организъм в течение на целия му живот. Степента на риска от увреждане на човешкото здраве под въздействието на фактора „шум“ в околната среда е трудно установима. Шумът е фактор, който съпътства човека през целия му живот. Редица изследвания доказват, че високите нива на шума могат да бъдат вредни и опасни за здравето. Също така шум с ниски нива, при определени условия, може да бъде дразнещ и да създава дискомфорт. Шумът от трафика влияе на здравето по различни начини. Продължителният стрес, свързан с шума, може да изчерпи човешките физически резерви, да наруши регулаторния капацитет на функциите на органите и по този начин да ограничи тяхната ефективност.

В компетенциите на Министерството на околната среда и водите са политиката по управление, мерките за предотвратяване и контролът на **шума от промишлени източници**, подпомагано на национално ниво от Дирекция "Екологична оценка, оценка на въздействието върху околната среда и предотвратяване на

замърсяването" в структурата на Министерството, а на регионално ниво – от Регионални инспекции.

Регионалните здравни инспекции (РЗИ) изготвят ежегодни шумови характеристики на населените места. Чрез тези характеристики се извършва комплексна оценка на шумовото натоварване на всички областни градове в страната, включително и на някои други по-големи населени места. По същество шумовата характеристика на населеното място представлява ежегоден доклад, който РЗИ предоставят на МЗ и общините. Тези доклади по-нататък се използват за вземане на решения от контролните органи и общинските власти за предприемане на мерки за намаляване на шума.

Не случайно законодателството в областта на защита от шума в околната среда урежда проблемите, свързани с разработването на мерки за избягване, предотвратяване и намаляване на вредното въздействие на шума, целящи чрез тяхното осъществяване защита на човешкото здраве и околната среда, както и осигуряване на качество на живот на населението.

Граничните стойности на шума, чието превишаване би могло да доведе до негативни ефекти за човешкото здраве са регламентирани в таблици 1 и 2 на Приложение № 2 на Наредба № 6 от 26 юни 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, в помещенията на жилищни и обществени сгради, в зони и територии, предназначени за жилищно строителство, рекреационни зони и територии и зони със смесено предназначение, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението.

Най-голям дял за оформянето на акустичното състояние на община Чирпан има автомобилният транспорт. Той създава здравен риск, особено в пунктовете със значително натоварване и висок интензитет на движение на моторните превозни средства. Въпреки че повечето от автомобилите са втора употреба, нивото на излъчвания от тях шум е значително по-ниско от използваните преди това, но

същевременно техният брой се увеличава интензивно. Основните източници на шум са свързани с транзитно преминаващия и вътрешно- селищния автомобилен и ЖП транспорт. В северната част на града преминава железопътна линия в близост до жилищни сгради на разстояние от около 20 - 30м.

Шумът от производствените дейности също има участие в общия шумов фон на общината. В голямата си част промишлените източници са обособени в промишлените зони и/или са извън границите на населеното място.

Няма разработена шумова карта на Чирпан. Липсва изградена система за мониторинг на шумовото натоварване в рискови точки от градската инфраструктура. С цел намаляване на шума в общината се извършват мероприятия по поддържане и озеленяване на площи, отделяне на жилищните сгради от натоварените пътни артерии със зелени пояси и ремонт на пътни участъци.

4.3. Радиационна обстановка. Йонизиращи лъчения. Нейонизиращи лъчения

В резултат на дейността на човека, елементите на околната среда биват допълнително обогатявани с естествени и техногенни радионуклиди, които се преразпределят пространствено.

За целите на ранно откриване на отклонения от допустимите стойности на радиационните параметри в основните компоненти на околната среда /въздух, води, почви/ и осигуряване на актуална информация за компетентните институции и обществеността, функционира Национална система за радиологичен мониторинг на околната среда, ръководена от Министъра на околната среда и водите чрез Изпълнителната агенция по околна среда. Параметрите, по които се извършва радиологичният мониторинг на околната среда са радиационен гама-фон (мощност на дозата гама-лъчение), обемна активност на естествени и техногенни радионуклиди в атмосферен въздух, специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в необработ-ваеми почви, строителни материали, отпадъчни продукти и седименти, обща алфа и бета активност и съдържание на естествен уран, радий-226 и тритий в повърхностни, подземни и отпадъчни води.

Мониторингът се осъществява чрез:

- автоматизирана система за наблюдение за непрекъснат контрол на радиационния гама – фон: състои се от 26 локални мониторингови станции, измерващи мощността на дозата; станциите са разположени по цялата територия на страната, работят в непрекъснат режим и изпращат данни в централната станция на Изпълнителната агенция по околна среда;
- лабораторно-аналитична дейност: пробонабиране и лабораторни анализи, които се осъществяват от лабораториите за радиационни измервания в София, Бургас, Варна, Враца, Монтана, Плевен, Пловдив и Стара Загора; информацията от лабораторните анализи се докладва в централата на Изпълнителната агенция по околна среда и се съхранява в национална база данни.

На базата на резултатите от проведения радиологичен мониторинг се изготвят тримесечни бюлетини и Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в България с раздел „Радиационно състояние на околната среда”.

Данните от извършвания радиологичен мониторинг се докладват всяка година към Европейската комисия, събират се в общоевропейска база данни и се публикуват в Годишен доклад за нивата на радиоактивност в околната среда на страните от Европейската общност. Националната инфраструктура за осигуряване на радиационна защита е създадена и се поддържа в съответствие с Европейското законодателство и препоръките в тази област на Международната агенция за атомна енергия и Международната комисия по радиационна защита.

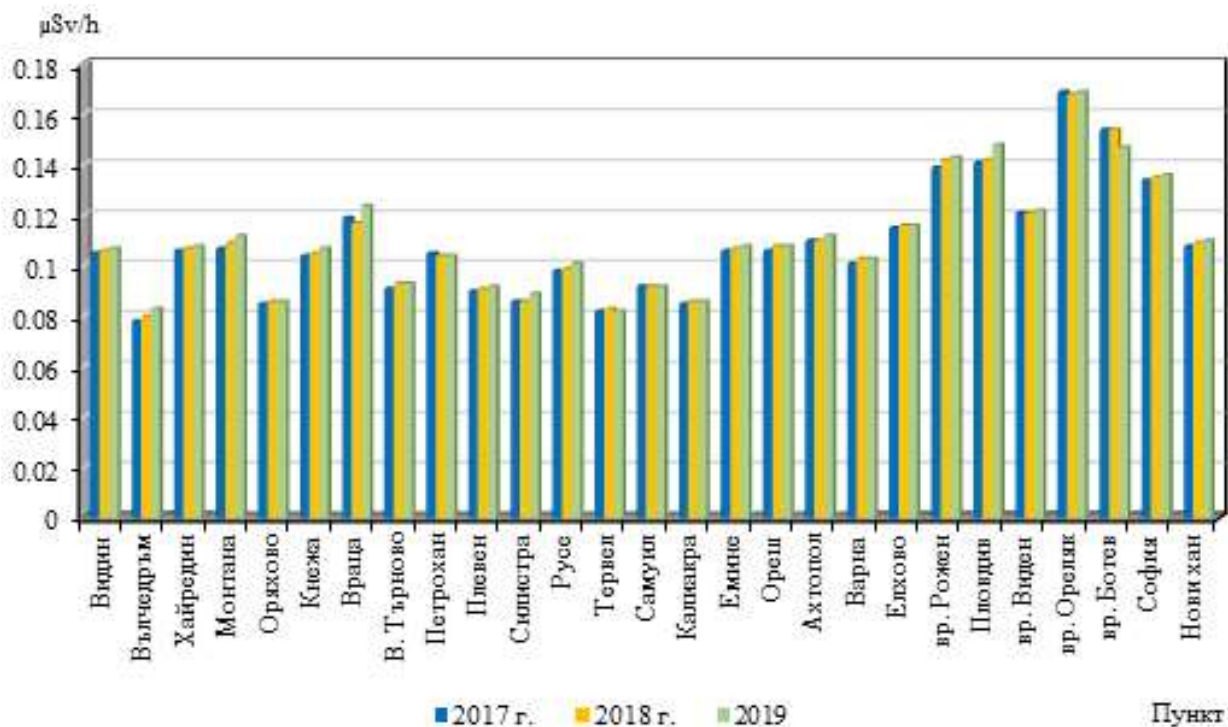
Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Р. България, изготвен от ИАОС, приет през 2021 г., отчита че през 2019 г. Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон не е регистрирала стойности, различни от естествените. Не е наблюдавана тенденция за повишаване на обемната специфична активност на естествените и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух. При наблюдението на радиационното състояние от фоновия мониторинг за:

- необработваеми почви - не са констатирани изменения над характерните за съответните райони стойности на специфичната активност на естествените и техногенни радионуклиди;
- в повърхностните водни тела и седименти в страната - не са установени замърсявания с естествени и техногенни радионуклиди;
- в районите на потенциални замърсители - не е установено разширяване на засегнатите от предишната дейност терени.

Естественят радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда и представлява полето на гама-лъчите, в което се намират всички живи организми на Земята. Измерваната величина е мощност на амбиентната еквивалентна доза, $H^*(10)$ на гама-лъчението и е специфична за всеки пункт, област, регион.

Данните за мощността на дозата на гама-лъчението за страната се получават в реално време от 26 постоянни мониторингови станции на Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон (НАСНКРГФ), администрирана от ИАОС.

На графиката са показани средногодишни стойности на радиационния гама-фон в България за периода от 2017-2019 г. $\mu\text{Gy/h}$

Източник: ИАОС

Дейностите в обектите с източници на йонизиращи лъчения се извършват въз основа на утвърдени писмени процедури, съобразно издадените от Агенцията за ядрено регулиране лицензии и разрешения, с което са определени изискванията и условията за поддържане на високо ниво на безопасност. В обектите с източници на йонизиращи лъчения се поддържа вътрешна организация за своевременно изпълнение и контрол по отчитане на условията от лицензиите и разрешенията.

Различните лъчения от електромагнитния спектър (космически лъчи, гама- и рентгенови лъчи, микровълнови излъчвания, телевизионни и радиовълни, излъчвания от електростанциите) оказват различно въздействие върху човека в зависимост от дължината на вълната.

През последните години се наблюдава тенденция на нарастване на броя и видовете източници на електрически и магнитни полета (ЕМП), използвани в бита, за производствени, медицински, търговски и др. цели. Такива са радиото, телевизията, мобилните телефони, компютрите, различните видове електродомакински уреди, в т.ч. микровълновите печки, радары и други. Действителното ниво на здравния риск на тези лъчения още не е доказано, въпреки извършените редица изследвания. Като цяло се предполага, че за някои видове ЕМП то може да бъде много малко или несъществено. Въпреки това в много страни от ЕС, в т.ч. и в България, опасността от вредно въздействие на източниците на лъчения върху живота и здравето на хората се взема под внимание при изграждането на съоръжения, които създават електрически и магнитни полета. За целта по правило откритите електропреносни мрежи високо напрежение заобикалят големите населени места, подстанциите се изграждат извън зоните за обитаване, а трафопостовите – извън жилищните сгради. На територията на община Чирпан до момента не са установени наднормени стойности на йонизиращи лъчения, както и няма източници на радиационно замърсяване. Естественят радиационен гама-фон на територията на страната е в границите от 0.06 до 0.40 mSv/час, като за Старозагорска област мощност на еквивалентната доза е в интервала: 0.14 - 0.24 mSv/час и е нормална за района. Не са констатирани съществени отклонения и областта е в граници на допустимите норми.

Нейонизиращите лъчения са едни от малко изследваните фактори на средата с неблагоприятно въздействие върху човека и недостатъчно изяснени механизми за биологичните им ефекти.

Нейонизиращите лъчения включват голям брой фактори, по-важни от които са: електростатично поле, постоянно магнитно поле, свръхнискофреотни електрически и магнитни полета, радиочестотни електромагнитни вълни, инфрачервено лъчение, видима светлина, ултравиолетово лъчение, лазерни лъчения.

За източниците на електромагнитни лъчения е в сила Наредба № 9 на МЗ и МОСВ (ДВ бр.35/91г. изм. и доп.), която регламентира пределно допустимите нива на електромагнитни полета в населените територии и определяне на хигиенно защитни зони около излъчващи обекти.

Изводи:

На територията на община Чирпан няма разположени значителни източници на нейонизиращи лъчения. Няма тенденция за бъдещо изграждане на такива източници. Няма установено завишаване на естествения радиационен фон.

5. УПРАВЛЕНСКИ ФАКТОРИ

5.1 Структура на управлението на дейности, свързани с опазването на околната среда

По-долу е дадена структурата на общинската администрация на община Чирпан.

КМЕТ
ЗАМЕСТИНИК КМЕТ
ДИРЕКЦИЯ “Финансово-счетоводна дейност, Бюджет и човешки ресурси и Управление на собствеността“
СЕКРЕТАР
ДИРЕКЦИЯ “Гражданска регистрация и административно обслужване на населението и ОМП“
ЗАМЕСТИНИК КМЕТ

ДИРЕКЦИЯ "Местни данъци и такси и Екология"
Отдел "Местни данъци и такси"
Отдел „Екология“
ДИРЕКЦИЯ "Европейски програми и проекти, Териториално и селищно устройство и Инвеститорски контрол"
Отдел "Териториално и селищно устройство"
Отдел "Европейски програми и проекти"
ЗАМЕСТНИК КМЕТ
ДИРЕКЦИЯ „Образование, Култура, Социални и младежки политики и Туризъм“
ГЛАВЕН ЮРИСКОНСУЛТ
Правно-нормативно обслужване и обществени поръчки
Главен архитект
Финансов контрольор
АО на Об. Съвет
Вътрешни одитори
Кметове на Кметства
Кметски наместници

Видно от нея община Чирпан е добре организирана административно и осигурена с подходящи кадри, които имат ресурс и подготовка за бъдещо развитие.

В Устройствения правилник (УП) на общинска администрация Чирпан се определят организацията на дейността и функционалните задължения на административните звена.

Възложените с нормативната уредба правомощия и задължения на кмета на общината са обезпечени чрез функциите на административните звена в общинската администрация, като разпределението на функциите в нея е ясно и няма припокриване на функции както в хоризонтален, така и във вертикален аспект. Лицата, отговорни за изпълнението на правомощията на кмета за управление на дейностите по опазване на околната среда на територията на община Чирпан са:

- ✓ Общинския съвет;
- ✓ Кмета на общината;
- ✓ Зам.кмет "Местни данъци и такси и екология";
- ✓ Началник отдел „Екология“.

Към Общински съвет Чирпан е сформирана постоянна комисия по териториално и селищно устройство, имоти, ред и сигурност, транспорт и благоустрояване, земеделие и гори, опазване на околната среда. Един от Заместник – председателите ѝ е с ресор „Опазване на околната среда, земеделие и гори“.

Заместник-кметът, отговарящ за дирекция „Местни данъци и такси и екология“ ръководи, координира и контролира дейността на дирекция „Местни данъци и такси и екология“ и организира, координира и контролира прилагането на Закона за местните данъци и такси и подзаконовите нормативни актове и работата на общинската администрация в областта на екологията и управлението на отпадъците.

Съгласно разпоредбата на Чл. 38. на УП - Дирекция „Местни данъци и такси и екология“ включва:

1. отдел „Местни данъци и такси“;
2. отдел „Екология“.

Отдел „Екология“:

- ✓ контролира спазването на нормативните актове в сферата на опазването на околната среда, управлението на отпадъците, управление качеството на въздуха и др.;
- ✓ координира дейността на общинската администрация в областта на екологията и взаимодействието ѝ с РИОСВ, РЗИ, неправителствени организации и др.;
- ✓ съставя констативни протоколи, предписания и актове за административни нарушения в областта на опазване на околната среда;
- ✓ изготвя задания на проекти за озеленяване;
- ✓ ръководи ефективна система за управление на отпадъците,
- ✓ упражнява редовен контрол по опазване на чистотата и зелените площи, стопанисване на зелените площи от граждани, физически и юридически лица;

- ✓ изготвя или участва в изготвянето на програми, стратегии и планове за устойчиво развитие по отношение на околната среда;
- ✓ разяснява, предупреждава и осведомява широката общественост по отношение на всички дейности, намерения и последствия, спрямо компонентите на околната среда и проблемите, свързани с тях;
- ✓ осъществява контрол на дейността по сметопочистване и сметоизвозване;
- ✓ изготвя и реализира програма, свързана с бездомните кучета
- ✓ планира и организира провеждането на дейностите по дезинсекция, дератизация и деакаризация на територията на Община Чирпан;
- ✓ извършва проверки и подготвя отговори по сигнали и жалби, свързани с околната среда;

5.2 Сътрудничество с други институции и организации, ангажирани с опазване на околната среда

За целите на максимално ефективното изпълнение на своите задачи и ангажименти в областта на опазването на околната среда, Община Чирпан си сътрудничи с множество организации: със съседни на нея общини на територията на Област Стара Загора, с други публични институции като Областна администрация на Област Стара Загора, регионални органи на централни ведомства от компетенциите, на които са въпроси по опазване на околната среда, с компании, извършващи икономическа дейност на територията на общината, както и с представители на неправителствения сектор.

Основни институции, с които Община Чирпан сътрудничи в хода на изпълнението на своята дейност са представени, както следва:

- **На национално ниво:**
 - Министерство на околната среда и водите,
 - Министерство на земеделието, храните и горите,
 - Министерство на вътрешните работи,
 - Министерство на регионалното развитие и благоустройството;
 - Министерство на туризма;

- Министерство на финансите;
- Министерство на енергетиката;
- Изпълнителна агенция по околна среда.
- **На регионално ниво:**
 - Областна администрация – Стара Загора;
 - Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“;
 - Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ) – Стара Загора;
 - Регионална здравна инспекция (РЗИ) – Стара Загора;
 - РУ „Полиция“ Чирпан.

Налице е сътрудничество на Община Чирпан с множество институции и организации, които имат опит и експертиза в областта на околната среда. Общината работи както с публични така и с частни организации (основно това са фирмите, отговорни и заинтересовани от сметосъбирането). Застъпена е и комуникацията и координацията с гражданите и гражданския сектор в процеса на формиране и изпълнение на политиките за опазване на околната среда, в унисон с принципите на представителност, прозрачност и отчетност, характерни за демократичния процес.

II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT АНАЛИЗ)

SWOT анализът представя комплексна картина на състоянието на община Чирпан, като подчертава нейните силни и слаби страни, възможности и заплахи, които могат да влияят на нейното развитие и бъдещето ѝ.

Силни страни	Слаби страни
✓ Историческо и културно наследство Чирпан е богата на исторически и културни забележителности, което може да привлече туристи и подпомогне развитието на туристическия сектор; ✓ Агрокултурни ресурси Регионът на община Чирпан разполага с плодородни почви и традиции в селското стопанство, което представлява възможност за развитие на селскостопанския сектор; ✓ Стратегическо разположение Общината е разположена на кръстовището на важни транспортни маршрути, което може да насърчи инвестиции в инфраструктура и развитие на търговията.	- Инфраструктура Недостатъчната инфраструктура, включително липсата на добре развита пътна мрежа и обществен транспорт, може да затрудни достъпността и развитието на общината; - Икономическа зависимост Основната икономическа дейност в общината може да бъде ограничена до селското стопанство, което я прави уязвима към фактори като изменение на цените на суровините или климатични бедствия; - Демографски промени Намаляващата популация и остаряващото население могат да създадат предизвикателства за развитието на общината, включително върху обществените услуги и трудовия пазар.

Възможности	Заплахи
✓ Туризм Развитието на туристическия сектор чрез промотиране на историческите и културни забележителности може да създаде нови работни места и приходи за местната общност; ✓ Иновации в селското стопанство Въвеждането на модерни технологии и практики в селското стопанство може да повиши производителността и конкурентоспособността на местните земеделски производители; ✓ Партньорства и сътрудничество Сътрудничеството с други общини, бизнес сектора и неправителствени организации може да предостави възможности за споделяне на ресурси, знания и опит за общинското развитие.	- Икономическа нестабилност Нестабилността на икономиката може да доведе до оттегляне на инвестиции и ограничаване на финансирането за проекти в общината; - Изменение на климата Климатичните промени, като екстремни метеорологични явления, суша или наводнения, могат да навредят на селското стопанство и общността като цяло; - Миграция и оттегляне на талантлив хора Миграцията на младото и образовано население може да доведе до оттегляне на таланти и намаляване на работната сила в общината.

За целите на стратегическото планиране, SWOT анализът има ключово значение. Благодарение на него получените резултати от „анализа на средата“ могат да се приоритизират и да бъдат структурирани по начин, позволяващ извличането на генералните стратегически цели за община Чирпан през следващите години.

III. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

Стратегическата част на ПООС на община Чирпан е съобразена с основните цели и политики за опазване на околната среда в Европейския съюз, с основните стратегически и планови документи на национално и тези регионално ниво в областта на опазване на околната среда. Като средство за постигане целите на ЗООС, Програмата за опазване на околната среда на община Чирпан е разработена в съответствие с принципите за опазване на околната среда по чл. 3. от Закона:

1. Устойчиво развитие;
2. Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве;
3. Предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него;
4. Участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда;
5. Информираност на гражданите за състоянието на околната среда;
6. Замърсителят плаща за причинените вреди;
7. Съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие;
8. Възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредените райони;
9. Предотвратяване замърсяването и увреждането на чистите райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях;
10. Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения;
11. Достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до околната среда.

Визията на Община Чирпан отразява стремежа за достигане на в максимална степен опазване на околната среда на общината за периода 2022 – 2028 г., което да гарантира, че всичките компоненти на околната среда, биоразнообразието и хората ще бъдат защитени.

Предвид, природни дадености и богато културно наследство, община Чирпан може да бъде пример за екологично чиста община и привлекателна туристическа дестинация.

Разбира се не и без постигане на баланса между различните аспекти на развитието (екологичен, териториален, икономически и социален) и между различните териториални общности, институции и социални групи. Общинската програма за опазване на околната среда се явява основен стратегически документ за постигане подобряване на екологичното състояние в областите, където е необходимо.

Визията за околната среда на общината може да се постигне чрез формулирането на адекватни цели и съответстващи на тях мерки за съхраняване и подобряване на състоянието на околната среда.

IV. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Програмата за опазване на околната среда определя основни приоритети за развитие на общината, които се отразяват във всички дефинирани мерки, като са обхванати нуждите на различни целеви групи. Те са насочени към развитие в няколко сфери, с прилежащи приоритети и включени специфични цели.

Приоритет 1

„Поддържането и подобряването качество на живот на населението в общината“

към този приоритет са заложили две специфични цели.

Специфична цел 1.1.

„Поддържане качеството на атмосферния въздух“

Предвиждат се няколко мерки за постигане на целта чрез:

- ✓ Почистване на основните пътни артерии от натрупан прах и осигуряване на поддържането им в добро техническо състояние и поетапна замяна на ръчния труд със специализирана за целта техника;
- ✓ Недопускане на замърсяване на улиците с интензивен трафик с пясък, земна маса и инертни материали, както и да се предприемат мерки за

прекръпяване използването на влажна дървесина и въглища с ниска калоричност и високо съдържание на пепел за отопление;

- ✓ Строга забрана и санкции за изгаряне на гуми, стара дограма и текстилни материали, масла и отпадъчни мазнини за отопление;
- ✓ Ограничаване на фините прахови частици чрез замяна на старите горивни устройства с енергийно ефективни инсталации, използващи пелети, чрез средства по европейски програми.

Специфична цел 1.2.

„Доизграждане и модернизация на водостопанската и канализационна инфраструктура“

Тази специфична цел от голяма важност за Общината. Тя включва следните мерките за изпълнение и са насочени основно към:

- ✓ Водоснабдяване и канализация – необходимо е да продължат планираните дейности по изграждане, реконструкция и рехабилитация на водопроводна и канализационна мрежа на територията на община Чирпан, водещи до намаляване на водните загуби и замърсените участъци по физикохимични параметри по поречието на р. Марица и р. Текирска;
- ✓ Подобряване екологичното състояние на община Чирпан по ос ВиК чрез изграждане на съоръжения за пречистване на водите от основни замърсители;
- ✓ Изготвяне и осъществяване на Програма за най-разумното и практичното многоцелево употребяване на минералната вода в района на общината;
- ✓ Прилагане на предвидените мерки в План за управление на речните басейни (ПУРБ) за подобряване на състоянието на водите.

Приоритет 2

„Ефективно използване на ресурсите“

Към този приоритет са заложили три специфични цели:

Специфична цел 2.1.

„Развитие на екологичен туризъм“

Чрез създаване на условия за развитие на туризъм с местна идентичност и висока добавена стойност, са залегнали мерките за:

- ✓ Провеждане на информационни кампании с цел опазване на защитените природни обекти в общината;
- ✓ Изграждане на екомаршрути, които обхващат ключови за общината природни и исторически забележителности;
- ✓ Създаването на силен рекламен продукт и активна маркетингова политика е ключът за популяризиране на община Чирпан като дестинация с разнообразни видове туризъм, в близост до големите областни градове.

Специфична цел 2.2.

„Насърчаване за чист енергиен преход и енергийна ефективност“

Мерките, които се предвиждат да бъдат включени към тази специфична цел са:

- ✓ Инвестиции в зелена енергия, вкл. фотоволтаични паркове и ветрогенератори, основно като частни инвестиции и ПЧП;
- ✓ Модернизация и енергийна ефективност на държавни и общински сгради за обществено обслужване;
- ✓ Внедряване на мерки за енергийна ефективност в жилищни и административни сгради, промишлени предприятия и улично осветление;
- ✓ Основна цел и приоритет на общината е насърчаването на енергийна трансформация и ефективност чрез модернизация, иновации, инвестиции в „зелена“ енергия и облагодродяване на зелените терени. По този начин може да се постигне конкурентноспособна, динамична и рентабилна местна икономика, подобряване стандарта на живот на населението и намаляване емисиите на парникови газове, като елемент от политиката по устойчиво енергийно развитие.

Специфична цел 2.3.

„Опазване и поддържане на биоразнообразието и устойчиво развитие“

Тук са заложените следните мерки:

- ✓ Благоустрояване на зоните за отдих;
- ✓ Популяризиране на екологична мрежа НАТУРА 2000 на територията на община Чирпан;

- ✓ Информирание на населението за целите и предмета на опазване на защитените зони чрез различни семинари и обявления в публичното пространство;
- ✓ Поставяне или подновяване на табели с описание на територията и видовете предмет на опазване в защитените зони;
- ✓ Опазване на естествените находища на лечебни растения и билки с цел устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд чрез определяне на режим за ползване на находищата им, контрол, строги мерки и указания към населението.

Реализирането на тези мерки ще допринесе за оформянето на привлекателна градската и селищна среда в община Чирпан чрез предотвратяване изчезването на отделни видове и свързаните с тях компоненти на околната среда.

Приоритет 3

„Подобряване на системата за управление на отпадъците“

Към този приоритет е заложена следната специфична цел:

Специфична цел 3.1.

„Подобряване на процеса на управление на отпадъците“

Мерките, заложили към тази цел са:

- ✓ Намаляване на количеството на образувани отпадъци;
- ✓ Подобряване системите за разделно събиране на отпадъци, чрез разширяване обхвата на съществуващите и внедряване на допълнителни системи за разделно събиране на повече потоци отпадъци;
- ✓ Намаляване на вредното въздействие на отпадъците;
- ✓ Намаляване на съдържанието на опасни вещества в материалите и продуктите.

Приоритет 4

„Подобряване на качеството на водите“

Към този приоритет е заложена следната специфична цел:

Специфична цел 4.1.

„Намаляване на отрицателните въздействия върху повърхностните и подземни водни тела и постигане на добро състояние на водите“

За реализацията на тази цел е необходимо да се реализират следните мерки:

- ✓ Намаляване на дифузното замърсяване с отпадъци от населени места;
- ✓ Подобряване на съществуващи замърсени участъци по физикохимични параметри по поречията на р. Марица и р. Текирска с основни замърсители амониев азот, нитритен азот, фосфати.

Приоритет 5

„Развитие на административния капацитет и сътрудничество в общината в областта на околната среда“

Към този приоритет са заложили следните три специфични цели.

Специфична цел 5.1

„Развитие на административния капацитет зает с дейностите по околна среда“

Тази цел, включва следните мерки за изпълнение:

- ✓ Повишаване на отговорността на местната власт за формулиране и провеждане на общинските политики в областта на околната среда;
- ✓ Подобряване на административния капацитет за подготовка и реализация на проекти чрез обучения, участия в семинари и др;

Специфична цел 5.2

„Изграждане на партньорства в областта на околната среда“

Изграждането на партньорства с междурегионално, междуобщинско и международно сътрудничество чрез изпълнение на интегрирани проекти в областта на околната среда, ще имат мултиплициращо въздействие и добавен ефект поради по-големия мащаб на изпълняваните дейности.

Специфична цел 5.3.

„Насърчаване на гражданското участие с повишаване на общественото съзнание и култура при решаването на проблемите, свързани с опазване на околната среда“

Мерките за изпълнение на тази цел, залегнали в Програмата са насочени към:

- ✓ Поддържане на актуална информация за състоянието на околната среда на сайта на община Чирпан;

- ✓ Участие в национални и общински кампании, свързани и посветени на опазването на околната среда;
- ✓ Провеждане на информационни кампании за обществеността в посока подобряване на системата за разделно събиране на отпадъци;
- ✓ Повишаване екологичната култура на населението чрез публикации в местната преса, интернет страницата на общината, презентирание на екологични дейности, и др. мероприятия с екологична насоченост;
- ✓ Привличане на младите хора в общината, активното гражданско участие и повишаването на екологичната култура и обществено съзнание;
- ✓ Провеждане на кръгли маси, отворени форуми и други мероприятия, които да позволяват от една страна влизането на гражданите в процеса на формулиране на политики, а от друга да се засили контролната роля на обществеността при изпълнението на програмата.

Изпълнението на мерките са важни стъпки за провеждане на една активна политика, насочена към проблемите, свързани с опазването на околната среда.

V. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Мярка/Дейност/Проект	Времеви график	Отговорна за изпълнението институция	Източник на финансиране
Приоритет 1			
„Поддържането и подобряването качество на живот на населението в общината“			
Специфична цел 1.1.			
„Поддържане качеството на атмосферния въздух“			
Почистване на основните пътни артерии от натрупан прах и осигуряване на поддържането им в добро техническо състояние и поетапна замяна на ръчният труд със	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет

специализирана за целта техника.			
Недопускане на замърсяване на улиците с интензивен трафик с пясък, земна маса и инертни материали, както и да се предприемат мерки за прекратяване използването на влажна дървесина и въглища с ниска калоричност и високо съдържание на пепел за отопление.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет
Строга забрана и санкции за изгаряне на гуми, стара дограма и текстилни материали, масла и отпадъчни мазнини за отопление.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет
Ограничаване на фините прахови частици чрез замяна на старите горивни устройства с енергийно ефективни инсталации, използващи пелети, чрез средства по европейски програми.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет
Специфична цел 1.2. „Доизграждане и модернизация на водостопанската и канализационна инфраструктура“			
Продължаване на планираните дейности по изграждане, реконструкция и рехабилитация на водопроводна и канализационна мрежа на	2022 - 2028	Община Чирпан	Донорски програми/ПРСР/ Национално финансиране

територията на община Чирпан.			
Намаляване на водните загуби и ограничаване на замърсените участъци по физикохимични параметри по поречията на река Марица и река Текирска.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет
Изготвяне и осъществяване на Програма за най-разумното и практичното многоцелево употребяване на минералната вода в района на общината.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет
Прилагане на предвидените мерки в План за управление на речните басейни за подобряване на състоянието на водите.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет
Приоритет 2 „Ефективно използване на ресурсите“			
Специфична цел 2.1. „Развитие на еколичен туризъм“			
Провеждане на информационни кампании с цел опазване на защитените природни обекти в общината.	2022 - 2028	Община Чирпан	Централен бюджет/ ОБ
Изграждане на екомаршрути, които обхващат ключови за общината природни и исторически забележителности.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджети/Външни източници
Създаването на силен рекламен продукт и активна маркетингова политика е	2022 - 2028	Община Чирпан	

ключът за популяризиране на община Чирпан като дестинация с разнообразни видове туризъм, в близост до големите областни градове.			Общински бюджет/Външни източници
Специфична цел 2.2. „Насърчаване за чист енергиен преход и енергийна ефективност“			
Инвестиции в зелена енергия, вкл. фотоволтаични паркове и ветрогенератори, основно като частни инвестиции и ПЧП.	2022 - 2028	Община Чирпан	ПВУ/Донорски програми/ПРСР/ПРР/Национално финансиране/ФМ на ЕИП и НФ/Бизнес
Модернизация и енергийна ефективност на държавни и общински сгради за обществено обслужване.	2022 - 2028	Община Чирпан	ПВУ/ПРСР/ПРР/Национално финансиране/Норвежки Финансов Механизъм
Внедряване на мерки за енергийна ефективност в жилищни и административни сгради, промишлени предприятия и улично осветление.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет/Външни източници
Специфична цел 2.3. „Опазване и поддържане на биоразнообразието и устойчиво развитие“			
Благоустрояване на зоните за отдих.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджети/Външни източници
Популяризиране на екологична мрежа НАТУРА 2000 на територията на община Чирпан.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджети/Външни източници
Информиране на населението за целите и предмета на опазване на защитените зони чрез различни семинари и	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджети/Външни източници

обявления в публичното пространство.			
Поставяне или подновяване на табели с описание на територията и видовете предмет на опазване в защитените зони.	2022 – 2028	Община Чирпан	Общински бюджети/Външни източници
Опазване на естествените находища на лечебни растения и билки с цел устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд чрез определяне на режим за ползване на находищата им, контрол, строги мерки и указания към населението.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджети/Външни източници
Приоритет 3			
„Подобряване на системата за управление на отпадъците“			
Специфична цел 3.1.			
„Подобряване на процеса на управление на отпадъците“			
Намаляване на количеството на образуваните отпадъци.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет/Национално финансиране/други източници
Подобряване системите за разделно събиране на отпадъци, чрез разширяване обхвата на съществуващите и внедряване на допълнителни системи за разделно събиране на повече потоци отпадъци.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет/Национално финансиране
Намаляване на вредното въздействие на отпадъците.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет/други източници

Намаляване на съдържанието на опасни вещества в материалите и продуктите.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет/Национално финансиране
Приоритет 4 „Подобряване на качеството на водите“			
Специфична цел 4.1. „Намаляване на отрицателните въздействия върху повърхностните и подземни водни тела и постигане на добро състояние на водите“			
Намаляване на дифузното замърсяване с отпадъци от населени места.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет/Национално финансиране
Подобряване на съществуващи замърсени участъци по физикохимични параметри по поречията на р. Марица и р. Текирска с основни замърсители.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет
Приоритет 5 „Развитие на административния капацитет и сътрудничество в общината в областта на околната среда“			
Специфична цел 5.1 „Развитие на административния капацитет зает с дейностите по околна среда“			
Повишаване на отговорността на местната власт за формулиране и провеждане на общинските политики в областта на околната среда.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет
Подобряване на административния капацитет за подготовка и реализация на проекти чрез обучения, участия в семинари и др.	2022 - 2028	Община Чирпан	МРРБ/ПРСР/МИГ/Донорски програми, Нац.финансиране

Специфична цел 5.2 „Изграждане на партньорства в областта на околната среда“			
Реализиране на институционни, междуобщински и международни партньорства в областта на околната среда.	2022 - 2028	Община Чирпан	ОП/ТГС /други източници
Специфична цел 5.3. „Насърчаване на гражданското участие с повишаване на общественото съзнание и култура при решаването на проблемите, свързани с опазване на околната среда“			
Поддържане на актуална информация за състоянието на околната среда на сайта на община Чирпан.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет
Участие в национални и общински кампании, свързани и посветени на опазването на околната среда.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет/Държавен бюджет/Други източници
Провеждане на информационни кампании за обществеността в посока подобряване на системата за разделно събиране на отпадъци.	2022 - 2028	Община Чирпан	ОП/ПУДООС/МОСВ/ОПОС/ Общински бюджет
Повишаване екологичната култура на населението чрез публикации в местната преса, интернет страницата на общината, презентирание на екологични дейности, и др. мероприятия с екологична насоченост.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общинскибюджет/ НФ/ОПОС/ПУДООС
Привличане на младите хора в общината, активното	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет/НФ/ОПОС/ПУДООС

гражданско участие и повишаването на екологичната култура и обществено съзнание.			
Провеждане на кръгли маси, отворени форуми и други мероприятия, които да позволяват от една страна влизането на гражданите в процеса на формулиране на политики, а от друга да се засили контролната роля на обществеността при изпълнението на програмата.	2022 - 2028	Община Чирпан	Общински бюджет/НФ/ОПОС/ПУДООС

VI. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Процесът на организация на изпълнението, осъществяване на мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на политиката за опазване на околната среда, в частност на настоящата Програма за опазване на околната среда, която дефинира тази политика за периода 2022-2028 г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него друго длъжностно лице. За установяване на степента на изпълнение на целите на ПООС се предвижда система за наблюдение и оценка. Наблюдението и оценката следва да проследяват ежегодно до каква степен са изпълнени конкретните задачи (чрез индикатори за изпълнение) за постигане целите на ПООС и спазени ли са основни принципи, като прозрачност и публичност. В случаи, че не са изпълнени задачите за съответния период или не са съблюдавани принципите, се извършва анализ на причините за това и какви действия следва да бъдат предприети с оглед на тяхното реализиране. Наблюдението и оценката следва да отчитат настъпващите промени в състоянието на околната среда, в резултат от предприетите действия. За тази цел е разработена

система от индикатори, разгледани в плана за действие на общинската програма за опазване на околната среда.

По отношение на реализацията на заложените в Програмата цели, мерки и задачи, основната дейност за координация, изпълнение и отчет е задължение на еколога на общината чрез Отдел „Екология“. Контролът по изпълнението на програмата се осъществява от Общински съвет – Чирпан. Ежегодно Кметът на Общината внася в Общински съвет отчет за изпълнението на Програмата, а при необходимост и предложения за нейното допълване и актуализиране. За наблюдение и оценка на изпълнението на ПООС, координиращ орган е РИОСВ-Стара Загора. Програмата за опазване на околната среда на община Чирпан, има характер на отворена система, която периодично ще бъде актуализирана и допълвана. Основните компоненти на Програмата за опазване на околната среда (визия, цели, мерки в плана за действие) имат за цел да дадат перспективи и насоки за развитие. Тези компоненти не ограничават възможността да бъдат разработвани, предлагани и реализирани и други практически мерки и дейности.

Партньорството между общинските власти, областната администрация, държавата, бизнес субектите, НПО, местни инициативни групи и всички заинтересовани лица и институции ще осигури възможност за изпълнение на по-голям обем от планираните мерки и дейности.

VII. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ

Процесите на мониторинг и контрол, както и механизмите, които те въплъщават в себе си, имат определени цели и функции по отношение на реализацията на публичните политики в областта на околната среда, като осигуряване на прозрачност, отчетност, отговорност на управлението, качеството на изпълнението, създаване на механизми за участие, постигане на съгласие, повишаване на ефективността и ефикасността на включените в програмата мерки и политики и изграждането на стратегическа визия.

В този смисъл дейностите за мониторинг и контрол ще бъдат прилагани в следните аспекти:

- **Осигуряване на прозрачност**

Прозрачността е основна характеристика на демократичния процес и позволява на гражданите да осъществяват форми на контрол в процеса на вземане на политически решения и в частност формулирането на публични политики и програми. В този смисъл, трябва да се отбележи, че при реализацията настоящата програма, отговорните за нейното изпълнение структури трябва да осигуряват свободен достъп до информация за състоянието на околната среда и за цялостното изпълнение на програмата, към заинтересованите страни и обществеността, като цяло. Свободният достъп ще гарантира проследимостта на прилагането на интегрираните мерки, в т.ч. очакваните резултати, цели, положителни въздействие и други ефекти.

- **Осигуряване на отчетност**

Като ключов инструмент от провеждането и реализацията на настоящата програма, процесът на мониторинг ще има за цел да обезпечи осигуряването на информация за степента на достижимост на набелязаните цели, изпълнението на мерките, за ефективността, ефикасността и рационалността на използване на публични ресурси и за степента на постигнато въздействие. Удачно е дейностите по мониторинг и контрол по отношение на отчетността да се извършват, като се генерира информация за нивото на изпълнение на всяка една от разписаните мерки, стойността на разходваните средства и създадените ефекти. Отчетността трябва да се гарантира с представяне на годишни доклади за изпълнението на Програмата, които да са публично достъпни.

- **Осигуряване на отговорност на управлението**

Общинското ръководство, общинският съвет и служителите в публичния сектор следва да отговарят пред заинтересованите страни и обществеността за упражняването на техните правомощия, да вземат мерки при критика или изисквания, поставени от гражданите, както и да поемат отговорност за грешки и

некомпетентност. В този смисъл е важно да се разработят механизми на мониторинг и контрол по отношение на регулярното повишаване на уменията и квалификация на отговорните лица, както и да се изградят различни нива на проверка на качеството във връзка с начина на отчитане и изпълнението на програмата.

- **Подобряване на качеството на изпълнението**

По време на прилагането на мерките за мониторинг и контрол за изпълнение на програмата е необходимо да се изгражда капацитет за създаване, реализиране и изпълнение на качествени политики при оптимално съчетаване на резултати с ресурси. В този смисъл е важно Община Чирпан да анализира как изпълнението на различните мерки, част от Програмата, биват постигнати, на каква цена и какви резултати се постигат с тях. Отговорните фактори за провеждане на политиките за опазването на околната среда трябва да изготвят препоръки към ръководството на Общината за оптимизиране на публичните политики.

- **Създаване на механизми за участие в процеса на формулиране и провеждане на политики**

Контролните функции имат за цел да гарантират спазването на принципа за представителност и свободен достъп до процеса на формулиране на политиките в областта на околната среда. По този начин ще бъде възможно гражданите да получават възможност да участват във вземането на решения по отношение на оценката и промените при реализацията на публичните политики и програми – пряко или опосредствано от легитимните институции, които представляват техните интереси. Подходящо е да се провеждат кръгли маси, отворени форуми и други мероприятия, които да позволяват от една страна влизането на гражданите в процеса на формулиране на политики, а от друга да се засили контролната роля на обществеността при изпълнението на програмата.

- **Постигане на съгласие и обществен консенсус**

Балансираното управление се базира на съгласуване на различните обществени интереси, като има за цел да постигне обществен консенсус за провеждане на политиките.

- **Повишаване на ефективността и ефикасността на заложените мерки и изграждането на стратегическа визия**

В този пункт дейностите по мониторинг и контрол трябва да служат като инструмент за предефинирането на политики по опазване на околната среда чрез актуализиране на настоящата програма или през други инструменти. Това трябва да се случва при неефективно и неефикасно изпълнение на програмата, при промяна на потребностите на Община Чирпан, при редуциране на бюджета или увеличаването на възможностите на Общината. Необходимо е в процеса на изпълнение на Програмата да се събира информация, относно всички преки и косвени фактори, които имат отношение към цялостното опазване на околната среда.

VIII. НОРМАТИВНА И СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

Законодателство:

- Закон за опазване на околната среда (обн. ДВ, бр.91/25.09.2002 г.);
- Закон за управление на отпадъците (Обн. ДВ. бр.53 от 13 Юли 2012г.);
- Закон за чистотата на атмосферния въздух (Обн. ДВ. бр.45 от 28 Май 1996г.);
- Закон за водите (Обн. ДВ. бр.67 от 27 Юли 1999г);
- Закон за почвите (Обн. ДВ. бр.89 от 6 Ноември 2007г.);
- Закон за защита от шума в околната среда (Обн. ДВ. бр.74 от 13 Септември 2005г.);

- Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (обн. ДВ, бр. 43 от 29.04.2008 г.);
- Закон за опазване на земеделските земи (обн. ДВ, бр. 35 от 24.04.1996 г.);
- Закон за биологичното разнообразие (ДВ, бр.77 / 09.08.2002 г.);
- Закон за защитените територии (обн. ДВ, бр.133/1998 г.);
- Закон за лова и опазване на дивеча (изм. ДВ, бр. 77 / 04.11.2011 г.);
- Закон за ратификация на Базелската конвенция за контрол на трансграничния превоз на опасни отпадъци и тяхното третиране (Обн., ДВ, бр. 8 от 26.01.1996 г.);
- Закон за лечебните растения (ДВ, бр. 29 / 07.04.2000 г.);
- Закон за генетично модифицирани организми (ДВ, бр.27 / 29.03.2005 г.);
- Закон за защита на животните (Обн. ДВ. бр.13 от 8 Февруари 2008г.);
- Закон за защита на растенията (Обн. ДВ. бр.61 от 25 Юли 2014г.);
- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати (Обн. ДВ. бр.10 от 4 Февруари 2000г.);
- Закон за устройство на територията (Обн. ДВ. бр.1 от 2 Януари 2001г.);
- Наредба № 2 от 20 януари 2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения;
- Наредба №9 /16.03.2021 за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели;

Стратегически и планови документи, приети на национално ниво:

- Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г., приета с Решение № 621 на Министерския съвет от 25.10.2019 г.;

- Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030 г.), приет с Решение № 541 на Министерския съвет от 13.09.2019 г.;
- Национална Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020-2030 г.);
- Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Република България (актуализация за програмен период 2014- 2020 г.), приета с Протокол № 38.1 на Министерския съвет от 23.09.2015 г.;
- Национален план за управление на отпадъците 2021 – 2028 г.;
- Програма за изпълнение на директива 91/271/ЕО за пречистването на отпадъчните води от населените места;
- Национална стратегия за регионално развитие 2012 – 2022 г., приета с Решение №696 от 24.08.2012 г. на Министерски съвет;
- Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма в Република България 2014-2030 г.;
- Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024г.), приета с Решение № 334 на Министерския съвет от 07.06.2019г.;
- Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030г.), приета с Решение № 541 на Министерския съвет от 13.09.2019г.
- План за управление на речните басейни ПУРП на ЗБР (2016-2021 г.);
- Регистър на защитените територии и защитените зони в България /ИАОС/;
- Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013-2022 г.;